

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์เนื้อหานวนิยาย

การศึกษา “พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทย” จากนวนิยายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 เรื่อง คือ “ต้นสว่างอุ้” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย, “กั้ง” จากเรื่องอยู่กับกั้ง, “แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศวาส, “ทิจจือ” จากเรื่องไม้ต้องลม, “เผิง เทียนซือ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ และ “เหลียง ลือพาณิชย์” จากเรื่องลวดลายมังกร ผลการศึกษานำเสนอในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการดำเนินชีวิตของตัวละครเอกชาวจีน
2. พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีน
3. ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติพฤติกรรมจริยธรรม
4. สรุปลักษณะพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีน

1. รูปแบบการดำเนินชีวิตของตัวละครเอกชาวจีน

1.1 ต้นสว่างอุ้ จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย

ต้นสว่างอุ้เป็นชาวจีนอพยพมาจากอำเภอซัวเถา ประเทศจีน เขาเดินทางเข้ามายังเมืองไทยอย่างเสื่อผืนหมอนใบด้วยความคาดหวังว่าจะตั้งตัวให้ได้เหมือนกับบรรพบุรุษชาวจีนที่ทำมาหากินในเมืองไทยแล้วร่ำรวยเป็นเจ้าสัว เป็นที่นับหน้าถือตาของคนทั่วไป ชีวิตของต้นสว่างอุ้ในเมืองไทยเป็นชีวิตที่มีสีสันเปรียบเสมือนกับชีวิตของคนทั่วไปที่เราจะพบเห็นได้ในชีวิตจริง คือต้องอพยพจากบ้านเกิดมาหางานทำ ต้องทำงานหนักเพื่อที่จะก่อร่างสร้างตัว ได้แต่งงาน ได้เป็นพ่อคน พบทั้งความสุขและความทุกข์ ตลอดจนเป็นคนที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียคละเคล้ากันไปในตัวเอง

ต้นสว่างอุ้เป็นคนที่ยึดมั่นในคำสอนของขงจื้อ ขนบธรรมเนียมประเพณีจีน และตามที่ได้รับ การอบรมสั่งสอนมาจากแม่ของเขา สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเขาอย่างเห็นได้ชัดแจ้ง นั่นคือ ทำให้เขาเป็นคนที่มีความกตัญญูกตเวทิตสูง ซื่อสัตย์สุจริต และยึดมั่นในสัจจะ อีกทั้งยังพยายามควบคุมจิตใจตนเองและมีความอดทนอดกลั้นที่จะประพฤติปฏิบัติตามกรอบประเพณี ตลอดจนระเบียบวินัยที่ตนเป็นคนสร้างขึ้น

ต้นสว่างอุ้ประกอบอาชีพค้าขายด้วยความสนับสนุนทางการเงินจากพ่ออุปถัมภ์ของเขา เขามีอาชีพเป็นพ่อค้าขายของชำและทำโรงงานขนมจันอับด้วยความตั้งใจมั่นของเขาที่จะตั้งตัวให้พ้นจากสภาพเสื่อมโทรมอบ และสร้างฐานะเพื่อคนในครอบครัว ทำให้เขาทำงานด้วยความอดสาทะขยันหมั่นเพียร มานะพยายาม มีความตั้งใจมั่นไม่ย่อท้อและหนักเอาเบาสู เราจะได้เห็นว่าในที่สุดกิจการค้าของเขาก็เจริญรุ่งเรือง แม้จะไม่ร่ำรวยมากถึงขั้นมหาเศรษฐี แต่ก็ถือได้ว่าเขาประสบความสำเร็จในการสร้างฐานะ และพ้นจากสภาพเสื่อมโทรมอบตามที่เขาได้ตั้งใจเอาไว้

การดำเนินชีวิตของต้นสว่างอุ้เป็นไปอย่างรอบคอบและระมัดระวังในการใช้จ่ายอย่างเป็นพิเศษ เขาไม่ฟุ่มเฟือย ไม่ฟุ้งเฟ้อสุรุ่ยสุร่าย แต่ไม่โชตระหนี่ ใช้จ่ายทุกอย่างแบบคุ้มกับค่าเงินที่ต้องเสียไป อะไรที่ไม่จำเป็นก็ไม่ใช้ อย่งไรก็ตาม แม้จะได้เห็นได้ชัดว่าเขาเป็นคนประหยัด แต่เขาก็ไม่เคยขัดข้องที่จะใช้จ่ายเงินเพื่อความสุขของคนในครอบครัว ตลอดจนทำหน้าที่เพื่อนที่ดีด้วยการให้ความช่วยเหลือทางการเงินต่อเพื่อนชาวจีนของเขาที่เดินทางเข้ามายังเมืองไทยพร้อมกัน เพื่อให้ตั้งตัวได้เช่นเดียวกับเขา

ลักษณะเด่นของต้นสว่างอุ้ คือการที่เขาเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง อีกทั้งยังรู้จักใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักไตร่ตรอง ในขณะเดียวกันก็มีความกล้าทางจริยธรรมที่จะวิพากษ์วิจารณ์ กล้าแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกต่อสิ่งที่ตัวเองเห็นว่าถูกต้องหรือไม่เห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมา

จุดสำคัญอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของต้นสว่างอุ้คือการเป็นคนที่มีความใฝ่รู้ เขามีความเชื่อมั่นว่า “การศึกษาไม่ว่าอยู่ที่ใดย่อมมีคุณค่าแก่นั่นตลอดจนคนรอบตัวเขาด้วย” ดังนั้น เมื่ออยู่ในเมืองไทยได้ระยะหนึ่ง เขาจึงชวนชายที่จะเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อให้อ่านออกและเขียนได้ด้วยตนเอง ในกาณ์นี้เขาก็ได้เล็งเห็นอย่างเด่นชัดถึงคุณประโยชน์จากการรู้หลายภาษาด้วยว่าทำให้เขาไม่ต้องยืมจมูกคนอื่นหายใจในการช่วยอ่านและเขียนหนังสือ และไม่มีใครจะมาหลอกลวงเขาได้

กระนั้น ต้นสว่างอุ้ก็มีข้อเสียอยู่ตรงที่นิสัยของเขาเป็นคนยึดมั่นถือมั่นและเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีแบบจีนมากเกินไป จนกระทั่งก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างเขากับลูกๆ ของเขาซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ ต้นสว่างอุ้มีความต้องการให้ลูกๆ ของเขาดำเนินชีวิตตามแบบค่านิยมของจีนเก่า โดยมิได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัว แต่ในท้ายที่สุดเมื่อได้เรียนรู้และยอมรับความจริงของชีวิตแล้ว ทศนคติและการมองโลกของเขาจึงได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีความเข้าใจให้กับผู้อื่น มีสติสัมปชัญญะ รู้จักยับยั้งชั่งใจ และมีความสุขรอบคอบในการใช้ชีวิตมากขึ้นกว่าเดิมด้วย

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดแจ้งว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของ ต้นสว่างอุ้นั้นเน้นในเรื่องหลักคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องนำทางชีวิต อันนำไปสู่ความสำเร็จอย่างสูงสุดในการสร้างฐานะของตนเองและปกครองคนในครอบครัว

1.2 กัง จากเรื่องอยู่กับกัง

กังเป็นชาวจีนแท้ทั้งเชื้อชาติและสัญชาติ ผู้อพยพจากผืนแผ่นดินบ้านเกิดเข้ามาในเมืองไทยในฐานะผู้พึ่งพระบรมโพธิสมภารกษัตริย์ไทย ตั้งแต่เมื่ออายุได้สิบแปดปี ชีวิตของกังบนผืนแผ่นดินไทยเป็นชีวิตแบบเรียบง่ายของคนธรรมดาสามัญ ที่อยู่อย่างยากจน ต้องทำงานหนักเพื่อเลี้ยงชีพของตน และหยก-หลานชายเพียงคนเดียวที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างจริงจัง

ด้วยความรักในผืนแผ่นดินไทย ทำให้กังบำเพ็ญตนเยี่ยงข้าแผ่นดิน ตูสีละองพระบาทตลอดชีวิตอันยากไร้ เคารพ เกรงกลัวและรักษากฎหมายบ้านเมืองของไทย ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและกฎแห่งกรรมตามคติความเชื่อแบบจีนเก่า

กังเป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในความกตัญญูรู้คุณ ความซื่อสัตย์สุจริต มีความอุตสาหะขยันหมั่นเพียร อีกทั้งมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของตน เข้มงวดต่อความเป็นระเบียบและรักความสะอาด ในขณะที่เดียวกัน ชีวิตของกังก็เหมือนกับคนจีนรุ่นก่อนๆ ที่รอนแรมมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ นั่นคือการมีความอดทนและอดออมเป็นที่ตั้ง

กังวางตัวเสมอต้นเสมอปลายกับเพื่อนบ้านทุกครอบครัวในละแวกตลาดห้องแถวที่กังอาศัยอยู่และตลาดใกล้เคียง เรื่องใดที่เป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องภายในครอบครัวคนอื่น กังก็จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร ครองตนสมกับเป็นผู้ใหญ่ในชุมชนแห่งนี้ นอกจากนั้นแล้ว กังยังเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนบ้านเมื่อมีโอกาสตามสมควร และไม่เพียงเท่านั้น ความเมตตาอารีของกังยังแผ่ไปถึงสัตว์พเนจรในละแวกห้องแถวของกังอีกด้วย

ในชีวิตที่ต้องพบกับความเปลี่ยนแปลงทางวัตถุของบ้านเมืองและความผันแปรทางจิตใจของผู้คน.....ภาวะการทำมาหากิน น้ำใจของผู้คน ธารวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ สำหรับคนบางคนอาจจะเจ็บปวดและก็เคียดแค้นกับความไม่คงอยู่ของสิ่งที่พึงใจและอยากจะชะลอกาลเวลานั้นไว้ให้นานเท่านาน แต่สำหรับกังแล้ว กังจะมองความเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นอย่างยอมรับ และมีสติสัมปชัญญะ “ไม่มีใครจะฝืนความ

เคลื่อนไหวของมันได้ เช่นเดียวกับไม่มีใครจะหยุดความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ของมนุษย์และนานาสิ่งมีชีวิตไว้ได้”

และที่จะมองข้ามไปไม่ได้เลยก็คือความเข้าใจในความเป็นไทยและรักคนไทยของกง ในประเด็นนี้ จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ชีวิตของกงเปรียบได้ดัง “สะพาน” ที่ทอดข้ามระหว่างเพื่อนบ้านชาวจีนหัวเก่าที่ยึดมั่นถือมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีจีนกับความรักในแผ่นดินไทยและความเข้าใจคนไทยของกง โดยใช้ความเข้าใจ ความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ได้มีโอกาสเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ตลอดจนใช้วาทศิลป์ ใช้เหตุผลและความกล้าทางจริยธรรมในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของกงนั้นเป็นแบบที่เรียบง่าย และประพฤติตนตามแนวทางการแสดงออกซึ่งจริยธรรม อันนำไปสู่การใช้ชีวิตอย่างสงบสุขร่มเย็น เป็นดังร่มโพธิ์ร่มไทรของคนในครอบครัวตลอดจนเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกัน

1.3 แป๊ะกิม จากเรื่องกตัญญูพิศวาส

แป๊ะกิมอพยพเข้ามาในเมืองไทยเมื่ออายุได้สี่สิบสองปี เพราะต้องการหนีให้พ้นจากความยากแค้นลำเค็ญที่เมืองจีน แก้อาศัยอยู่ในตรอกแคบย่านของคนจีนที่ยากจนแห่งหนึ่งในใจกลางกรุงเทพฯ ชีวิตของแป๊ะกิมเป็นภาพจำลองชีวิตของชาวจีนที่ยากจนหาเช้ากินค่ำ ด้อยการศึกษา และไม่รู้ภาษาไทย

การดำเนินชีวิตในแต่ละวันของแป๊ะกิมเป็นไปอย่างง่าย ๆ ด้วยการหาบมุ่งขายเพื่อประทังชีวิตไปวันหนึ่งๆเท่านั้น ขยันหรือมีโชคก็ได้มากเหลือมาก คราวใดอยากนอนเกียจคร้านพักผ่อน ก็ปล่อยตัวตามสบาย แม้จะมีฐานะยากจนแต่แกก็ไม่พะวงถึงการสะสมเงินทอง แต่แกก็เป็นคนที่สมถะและอยู่ง่ายกินง่ายตามสภาพฐานะของตนเอง

โดยพื้นนิสัยดั้งเดิม แป๊ะกิมเป็นคนชอบรู้ ชอบสังเกต ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้แกเป็นคนมีความคิดอ่านที่เฉียบแหลม มีคารมคมคาย เปี่ยมไปด้วยเหตุผล อีกทั้งยังมีความลึกซึ้งต่อการพิจารณาปัญหาชีวิต ทั้งที่ตัวแกเองก็มีการศึกษาไม่สูง อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ทั้งภาษาไทยและภาษาจีน

สิ่งที่เห็นได้ชัดแจ้งประการหนึ่ง นั่นคือ แป๊ะกิมเป็นคนที่ไม่ยอมตกเป็นเบี้ยล่างของความทุกข์ยากคับแค้น แกไม่เคยบรีปากโอดครวญถึงความลำบากยากจนหรือ

ความห่างร้างญาติ ไม่เคยโกรธอะไรนานๆ ชีวิตของแกจึงเหมือนดอกไม้บานสะพรั่งคางัก้าน ยกแก่การเฉาโรย

นอกเหนือจากนั้นแล้ว แปะกิยังมีบุคลิกโดดเด่น น่าศรัทธา แกเป็นคนแก่ที่ไม่จู้จี้ ไม่ปากร้าย แม้จะมีวัยสูงถึงหกสิบปีแล้วแต่แกก็ยังทำตัวเป็นคนที กระฉับกระเฉงในการพูดคุย ฉับไวในการเคลื่อนไหว ร่าเริง มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับ คนหนุ่มคนสาวได้ และเป็นมิตรได้กับคนทุกประเภท

ลักษณะเด่นของแปะกิคือการเป็นคนที่มีความพร้อมที่จะเสียสละตาม วาระอันควร มีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี มีน้ำจิตน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเจือจานเป็น ที่พึ่งของครอบครัวเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกันที่เดือดร้อนจำเป็นอย่างกระตือรือร้นและ เต็มอกเต็มใจเสมอ ในขณะที่เดียวกันแกก็ยังวางตัวเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ คอยดึง คอยส่งเสริม คอยปลอบประโลมเพื่อนบ้านให้พ้นผ่านความเดือดร้อนอีกด้วย

จึงเป็นที่แน่นอนอย่างยิ่งว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของแปะกินั้น ตั้งมั่นอยู่ในกรอบความประพฤติแห่งศีลธรรมและจริยธรรม ที่นำไปสู่ความสงบสุขในจิตใจ และได้รับความรัก ความศรัทธาจากเพื่อนบ้านทุกๆ ครอบครัวที่อยู่ในตรอกเดียวกัน

1.4 ทิจื่อ จากเรื่องไผ่ต้องลม

ทิจื่อเป็นชาวจีนนักสู้ที่มีชีวิตอยู่จริง เขาเกิดในเมืองไทยแล้วกลับไปอยู่กับ ญาติที่เมืองจีนตั้งแต่เล็ก เมื่อรุ่นหนุ่มโชคชะตาเล่นตลกกับชีวิตของเขาให้เดินทางกลับมายัง เมืองไทยอีกครั้ง ในบรรดาตัวละครเอกที่ศึกษาทั้งหมด ทิจื่อเป็นตัวละครเอกที่มีสีสันและ ถ่ายทอดอารมณ์ได้ตามแบบของมนุษย์จริง ๆ มากที่สุด

ชีวิตของทิจื่อน่าจะเป็นชีวิตที่มีความสุข เพราะเกิดในตระกูลสูงและฐานะดี แต่จากการที่เขาอยู่ในความดูแลของอาที่โหด หวังในทรัพย์สินสมบัติ พยายามทารุณเขาอย่างหนัก ทิจื่อจึงมีชีวิตผันแปรไปจากที่ควรจะเป็น แม้ชีวิตจะผันแปรไปในทางตกทุกซัดได้ยาก พบ อุปสรรคและความล้มเหลวครั้งแล้วครั้งเล่า แต่ทิจื่อก็ยังมีความมานะพยายามทุกวิถีทางในการ ต่อสู้ชีวิตอย่างไม่ย่อท้อ ไม่ยอมแพ้อีกโชคชะตา

ลักษณะสำคัญของทิจื่อคือการดำเนินชีวิตตามแนวคำสอนของขงจื้อและ ตามที่ได้รับการอบรมมาจากญาติผู้ใหญ่ของเขา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เขาเป็นคนที่มีความ

กตัญญูทเวที่สูง อีกทั้งยังซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในสัจจะของตน และที่จะมองข้ามไปไม่ได้เลย นั่นคือการตั้งมั่นว่าจะบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์สูงสุด ทำให้เขาเป็นคนที่มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ ต่อบุคคลที่ผ่านเข้ามาในชีวิต และต่อประเทศที่เขาได้พักพิงอาศัย

แต่ทิวจีมีจุดอ่อนอยู่ตรงที่เขาเป็นคนหลงง่าย รักง่าย ก่อให้เกิดปัญหา รักมากมายในชีวิต ตลอดจนชื่อ และวางใจในผู้อื่นมากเกินไป สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุให้เขาต้องพบกับ ความเสียใจและความผิดหวังอยู่หลายหน อย่างไรก็ตาม แม้จะเผชิญมาหนักหนาสาหัสเพียงใด การใช้เหตุผลไตร่ตรองกับความมีสติสัมปชัญญะก็ทำให้เขาสามารถเอาตัวรอดมาได้

และท้ายสุดปรัชญาชีวิตที่ถูกนำเสนอที่สำคัญในเรื่องนี้คือ การปรับตัว โอนอ่อนผ่อนตามสภาพแวดล้อมรอบตัว ไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ดุจเดียวกับต้นไม้ยามต้องลมแรง พายุ ฝน ลูกเห็บ หรือแม้แต่หิมะอันเย็นจัด อันจะทำให้มนุษย์ผ่านพ้น อุปสรรคไปได้ด้วยดี

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นเรื่องที่เห็นได้ชัดแจ้งว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของ ทิวจีนั้น หลักแห่งความประพฤติของเขาเป็นไปตามคำสอนของขงจื้อและข้อกำหนด คุณธรรมต่าง ๆ อันนำไปสู่ความสำเร็จอย่างสูงที่สุดในการทำงานและการใช้ชีวิตของเขา

1.5 เฝิง เทียนชื่อ จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่

เฝิง เทียนชื่อ บุคคลผู้มีชีวิตอยู่จริง เป็นชาวจีนที่มีถิ่นกำเนิดที่แตกต่าง จากตัวละครชาวจีนอื่นๆคือ เทียนชื่อมีถิ่นกำเนิดมาจากเมืองซาบั้น แถบแมนจูเรีย ซึ่งอยู่ทาง ตอนเหนือของประเทศจีน แทนที่จะมาจากทางตะวันออกเฉียงเหนือหรือทางใต้เช่นคนอื่นๆ จึงทำให้เทียนชื่อมีลักษณะที่แตกต่างจากชาวจีนทางใต้ ซึ่งนอกเหนือไปจากการมีผิวขาวเหลือง สวยงามแล้วก็คือการมีรูปร่างที่สูงใหญ่ อันเป็นลักษณะเฉพาะของชาวจีนทางตอนเหนือ

เทียนชื่อเป็นชาวจีนที่นับว่าเป็นคนอพยพรุ่นสมัยใหม่ ปัญหาของเขาจึง ไม่เหมือนกับชาวจีนรุ่นก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองบนจีนแผ่นดินใหญ่ และการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตยของคนไทย ปัญหาแรกที่เขาต้องประสบได้แก่การขอเข้าประเทศ ซึ่งในสมัยของเขามีโควตาจำกัดจำนวนคน ที่จะอพยพเข้าไปทำมาหากินในเมืองไทย และเมื่อจะเข้าเมืองต้องมีวีซ่าในการเข้าประเทศ ดังนั้น ในการเข้าประเทศไทย เทียนชื่อจึงต้องขอวีซ่าแบบนักท่องเที่ยวซึ่งทำให้เขามีปัญหา ต่อไปในภายหลัง ปัญหาอย่างที่สองเป็นปัญหาที่ชาวจีนอพยพทุกคนต้องประสบได้แก่ ปัญหา

เรื่องภาษา และอีกปัญหาหนึ่งก็คือการถูกรังเกียจในเรื่องเชื้อชาติจากชาวไทยบางคน เนื่องจากมีชาวจีนบางคนที่มีมักจะหาโอกาสแต่งงานกับสาวไทยเพื่อสิทธิทางกฎหมายต่างๆ และการมีความคิดว่าชาวจีนจะมาแย่งและกอบโกยผลประโยชน์ในเมืองไทย

ชีวิตของเผิง เทียนซือ เป็นชีวิตที่มีแต่การต่อสู้ ต้องดิ้นรน ทุลักทุเล กระเสือกกระสนให้อยู่รอดด้วยดี ความลำบากในวัยเยาว์ ระบบความไม่ยุติธรรมของระบบการปกครองใหม่ในจีนที่เขาเติบโตมาอย่างใกล้ชิด ตลอดจนปัญหาของคนจีนอพยพรุ่นสมัยใหม่ในเมืองไทย ทำให้เขาต้องยึดหลักเหตุผล ต้องใช้ความอดทนอดกลั้น และต้องใช้ความมีสติสัมปชัญญะ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต จุดเด่นประการหนึ่งของเผิง เทียนซือนั้นคือ การที่เขาเป็นคนมีความตั้งใจจริงและไม่ยอมแพ้ต่อสถานการณ์ต่างๆ หรือเมื่อต้องพบกับความยากลำบากและปัญหาต่างๆที่พบบ

เผิง เทียนซือ ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ แต่ชีวิตการทำงานของเขาไม่ได้นำความร่ำรวยมาให้กับครอบครัว หากเป็นการใช้ความรู้ ความสามารถของตัวเอง และเวลาที่เขามีอยู่ทั้งหมด ทุ่มเทเพื่อให้เกิดประโยชน์กับคนไทยและแผ่นดินไทยที่เขาได้พักพิงอาศัย ยามหนึ่งร้อนมาพึ่งเย็น สมกับที่เป็นคนที่มีความกตัญญูกตเวทีเป็นหลักในการดำรงชีวิต

ลักษณะนิสัยของเผิง เทียนซือ เป็นคนที่มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ “ให้” อย่างเต็มอกเต็มใจ เต็มไปความเอื้ออารีต่อผู้อื่นอย่างไม่เลือกหน้า และไม่โลภ ไม่เอาเปรียบใคร ที่สำคัญคือการทำดีที่เขาเป็นคนรู้จักให้อภัย ไม่โกรธแค้นชุ่นช้องต่อคนที่เกลียดหรือรังเกียจเดียดฉันท์ สร้างความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นแก่ตัวเขา อาจจะเป็นเพราะเหตุนี้เองทำให้ในท้ายที่สุดเขาจึงประสบความสำเร็จและได้รับแต่ความสุขสงบอย่างเต็มเปี่ยมในหัวใจ

จึงเป็นที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของเผิง เทียนซือนั้นตั้งมั่นอยู่ในอุดมคติแห่งคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งทำให้เขาเดินไปสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างสำเร็จตามที่วางไว้

1.6 เหลียง ลือพาณิชย์ จากเรื่องตลอดสายมังกร

เหลียง ลือพาณิชย์ เป็นชาวจีนอพยพมาจากเมืองซัวเถา เมื่ออายุได้ 19 ปี ในลักษณะที่เรียกกันว่า “เสื่อผืนหมอนใบ” ช่วงชีวิตของเหลียงสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ยุค คือ ยุคสร้างตัว ยุคสร้างงาน และยุคสร้างคน โดยยุคสร้างตัวนั้นเริ่มตั้งแต่เมื่อลงเรือมาจากเมืองจีนจนถึงการก่อตั้งโรงงานทอผ้าขึ้นเป็นรูปร่าง ยุคสร้างงานอยู่ในระยะที่ “หนักอกหนักใจ”

ขยายกิจการต่างๆออกไปอย่างมากมาย ส่วนยุคสร้างคนอยู่ในช่วงหลังที่เริ่มถอนตัวออกมาจากการบริหารงานในบริษัท ปลดปล่อยให้ลูกหลานและคนภายนอกเข้ามารับหน้าที่แทน ชีวิตของเหลียงเปรียบเป็นภาพจำลองเรื่องราวของพ่อค้า-นักธุรกิจเชื้อสายจีนในเมืองไทยที่เริ่มต้นจาก “เสือผืนหมอนใบ” และการต่อสู้ชีวิตแบบปากกัดตีนถีบ จนกระทั่งก้าวขึ้นมากุมเศรษฐกิจของประเทศได้

เหลียง ลือพานิชย์ ถูกล้อมโดยแนนแน่ว่า “คนที่ไม่ทำงานมีแต่คนที่ตายแล้วเท่านั้น ทรายใดที่คนเรายังมีลมหายใจอยู่จะต้องดิ้นรนชวนช่วยหาการทางานทำ โดยไม่รู้จักหยุดนิ่ง” นี่เองที่เป็นเหตุผลให้เหลียงเป็นคนที่ใช้ชีวิตของเขาอยู่กับงาน ไม่เคยหยุดพักผ่อนอย่างเป็นเรื่องเป็นราวหรือหาความสำราญใส่ตัวเองอย่างเพื่อนฝูงรุ่นราวคราวเดียวกัน นอกจากนั้นแล้ว เหลียงยังไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดูโทรทัศน์ หรือทำอะไรที่เป็นเหตุให้เสียเวลาการทำงานเลย

ตลอดเวลาการก่อร่างสร้างตัวของเหลียง ลือพานิชย์ การยึดถือในความซื่อสัตย์สุจริต ความเคารพผู้อื่น ความรับผิดชอบ และการยึดมั่นในสัจจะ เป็นส่วนหนึ่งซึ่งทำให้เขาได้รับความเชื่อถือจากบุคคลทั่วไป และประสบความสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่ในโรงงาน

การใช้ชีวิตของเหลียง ลือพานิชย์ ตลอด 3 ยุคนั้นไม่มีความแตกต่างกันเลย คือ มัธยัสถ์ ใช้เงินทุกบาททุกสตางค์ที่หามาได้อย่างกระหน่ำกระแหม่ เรียบง่าย ไม่ชอบสูงลิ่วกับใคร ใช้เวลาแทบทั้งหมดจวนอยู่กับงาน เมื่อร่ำรวยและประสบความสำเร็จในชีวิตแล้ว เหลียงก็ยังขยันทำงานยิ่งขึ้นและอดออมยิ่งขึ้น ไม่ชะล่าใจ หรือใช้จ่ายเงินทองอย่างฟุ่มเฟือย อยากรักก็ตาม แม้ว่าเหลียงจะกระหน่ำกระแหม่เพียงไร แต่ก็มีอยู่สองสิ่งที่เขาจับจ่ายใช้สอย โดยไม่เสียเวลามานึกเสียดาย คือ การจัดงานศพบรรพบุรุษกับการแต่งงานให้ลูกหลาน

ท่ามกลางความสำเร็จของเหลียงก็คือสงครามชีวิตและสงครามการค้า นั่นคือ เหลียงต้องฝ่าฟันอุปสรรคที่เกิดจากการแก่งแย่งแข่งขันกันระหว่างคนในครอบครัว รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจการค้า และตัวของเขาเอง อยากรักก็ตาม สิ่งที่ทำให้เหลียงพบกับความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ นั้นมาจากการที่เขาดำเนินชีวิตและประกอบธุรกิจด้วยการยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต การมีสัจจะ หลักคุณธรรมหรือพรหมวิหารสี่ของไทย และความกตัญญูกตเวทียิ่งกว่าการดักดวงฉกฉวยผลประโยชน์ ซึ่งเป็นหลักคตินิยมสำหรับเขาและคนในครอบครัว

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการดำเนินชีวิตของเหลียง ลือพานิชย์ นั้นเป็นแบบที่ประพฤติตนตามอุดมคติซึ่งยึดมั่นในหลักคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญสำหรับ

เขาและคนในครอบครัว อันนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยิ่งใหญ่ในชีวิตการก่อสร้างตัวและเพื่อความสุขสบายของภรรยา ตลอดจนลูกหลานของเขา

2. พฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำพฤติกรรมทางจริยธรรมมาใช้เป็นกรอบในการวิจัยรวมทั้งสิ้น 20 ประการด้วยกัน ได้แก่

- ความซื่อสัตย์สุจริต
- ความกตัญญูกตเวที
- ความมีระเบียบวินัย
- ความเสียสละ
- การรู้จักสามัคคี
- ความมัธยัสถ์ประหยัด
- ความอดสาหัสขยันหมั่นเพียร
- ความเมตตากรุณา
- ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- การมีสำนึก
- ความมีสติสัมปชัญญะ
- ความอดทนอดกลั้น
- การรู้จักประมาณตน
- ความเคารพผู้อื่น
- ความยุติธรรม
- ความใฝ่รู้
- ความกล้าทางจริยธรรม
- ความมีเหตุผล
- ความรับผิดชอบ
- อื่นๆ

ทั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนจากนวนิยายกลุ่มตัวอย่างรวม 6 เรื่อง โดยการพิจารณาจากรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) การบรรยายลักษณะนิสัยของตัวละครเอกในเรื่องโดยผู้แต่ง
- (2) คำพูดของตัวละครเอกหรือตัวละครในเรื่องกล่าวหรือพูดพาดพิงถึงตัวละครเอก
- (3) กิริยาอาการหรือการกระทำของตัวละครเอก
- (4) การที่ตัวละครอื่นแสดงท่าทีหรือปฏิกิริยาต่อตัวละครเอก

จากผลการสำรวจ ผู้วิจัยพบภาพรวมของพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีน ทั้ง 6 คน จากที่ได้ตั้งไว้เป็นกรอบในการวิจัย 20 ประการ ซึ่งแสดงผลตามที่ปรากฏในตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1
แสดงผลภาพรวมการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมตามลำดับสูงสุด

ลำดับที่	พฤติกรรมจริยธรรม	ความถี่	ร้อยละ
1	ความกล้าทางจริยธรรม	214	13.76
2	ความมีเหตุผล	205	13.18
3	ความกตัญญูกตเวที	159	10.23
4	ความเมตตากรุณา	110	7.07
5	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	108	6.95
6	ความเสียสละ	97	6.24
7	ความซื่อสัตย์สุจริต	75	4.82
	ความมีสติสัมปชัญญะ		
8	การมีสำนึก	70	4.50
9	ความเคารพผู้อื่น	55	3.54
10	ความอดสาทะขยันหมั่นเพียร	53	3.41
11	ความมีระเบียบวินัย	47	3.02
12	ความมัธยัสถ์ประหยัด	45	2.89
	ความอดทนอดกลั้น		
13	ความรับผิดชอบ	42	2.70
14	ความยุติธรรม	38	2.44
15	อื่นๆ	37	2.38
16	การรู้จักสามัคคี	29	1.86
17	การรู้จักประมาณตน	28	1.80
18	ความใฝ่รู้	23	1.48
รวม		1,555	100.00

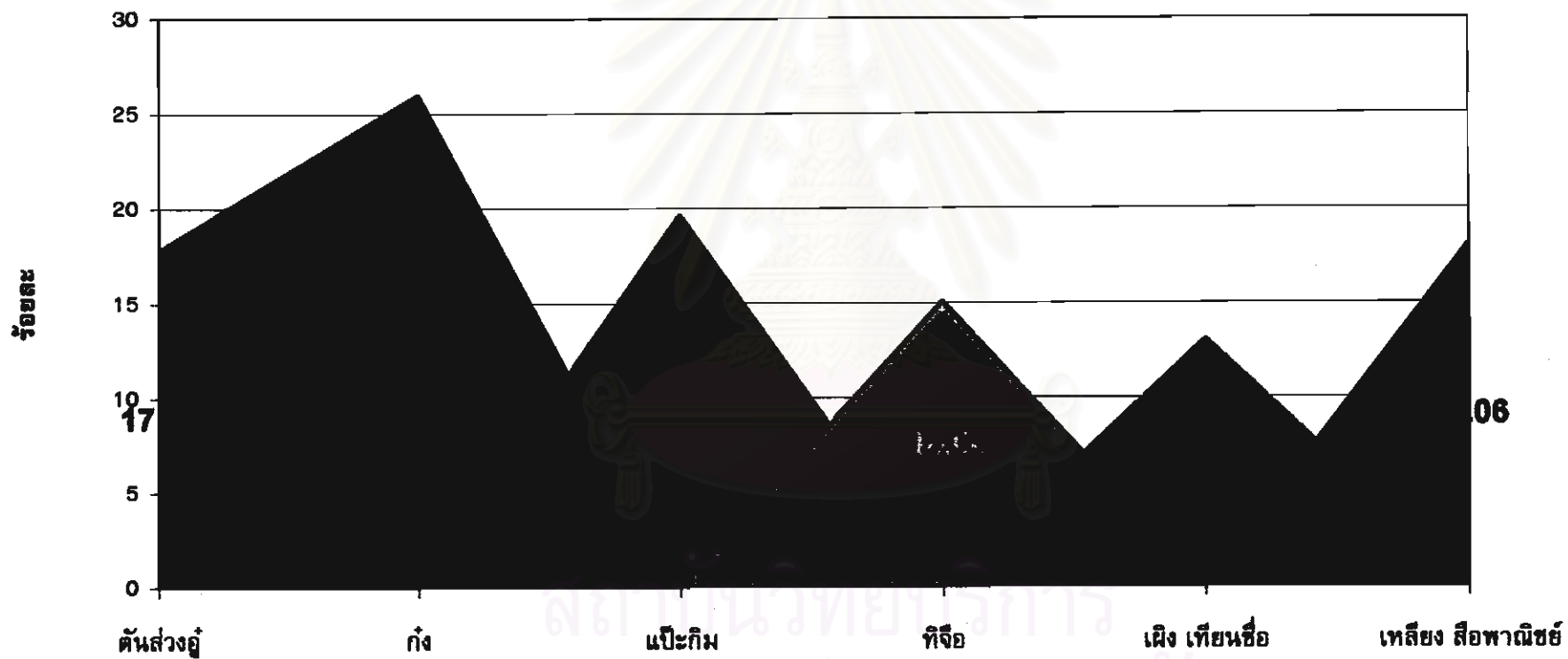
อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาลึกลงไปในรายละเอียดแล้ว ผู้วิจัยพบว่าผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนจากนวนิยายกลุ่มตัวอย่างนั้น แต่ละคนมีพฤติกรรมจริยธรรมในลำดับสูงสุดที่แตกต่างกัน

โดยที่มีหลักจริยธรรมในด้านความมีเหตุผลอยู่ในอันดับที่หนึ่งจากนวนิยายถึง 3 เรื่องด้วยกัน คือ “ตันสว่างอู่” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย, “ก๊อง” จากเรื่องอยู่กับก๊อง และ “เหลียง ลือพาณิชย์” จากเรื่องลอตลายมังกร ในขณะที่ “แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศวาส มีหลักจริยธรรมด้านความเมตตากรุณามากที่สุด ส่วน “ทิจื่อ” จากเรื่องไผ่ต้องลม พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทียู่ในลำดับสูงสุด และ “เผิง เทียนซือ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่มีความกล้าทางด้านจริยธรรมเป็นส่วนประกอบของความประพฤติมากที่สุด ดังที่ปรากฏในแผนภูมิพื้นที่หมายเลข 1 และตารางที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิพื้นที่หมายเลข 1
แสดงพฤติกรรมจริยธรรมลำดับสูงสุดของแต่ละครอกชาวจีน

■ ความมีเหตุผล ■ ความเมตตากรุณา ■ ความกตัญญูกตเวที ■ ความกล้าทางจริยธรรม

ตารางที่ 2 : แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายกลุ่มตัวอย่าง

หมายเลข	พฤติกรรมจริยธรรม	จดหมายจากเมืองไทย		อยู่กับกิ่ง		กตัญญูพิศวาส		ไม่ดองลม		กระท่อมไม้ไผ่		ลอยตายมังกร	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	ความซื่อสัตย์สุจริต	12	4.03	8	3.92	2	0.87	28	7.27	14	4.93	11	7.10
2	ความกตัญญูกตเวที	37	12.42	11	5.39	14	6.11	58	15.06	27	9.51	12	7.74
3	ความมีระเบียบวินัย	18	6.04	14	6.86	2	0.87	3	0.78	7	2.46	3	1.94
4	ความเสียสละ	7	2.35	6	2.94	39	17.03	28	7.27	17	5.99	0	0.00
5	การรู้จักสามัคคี	6	2.01	1	0.49	8	3.49	9	2.34	0	0.00	5	3.23
6	ความมั่งคั่งสัทธิประชาติ	15	5.03	5	2.45	4	1.75	11	2.86	3	1.06	7	4.52
7	ความอุทิศสละฮันหมั้นแพ้อิสร	5	1.68	7	3.43	2	0.87	15	3.90	14	4.93	10	6.45
8	ความเมตตากรุณา	7	2.35	10	4.90	45	19.65	20	5.19	22	7.75	6	3.87
9	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	11	3.69	10	4.90	25	10.92	43	11.17	17	5.99	2	1.29
10	การมีสติจะ	14	4.70	0	0.00	5	2.18	29	7.53	19	6.69	3	1.94
11	ความมีสติสัมปชัญญะ	18	6.04	3	1.47	5	2.18	26	6.75	18	6.34	5	3.23
12	ความอดทนอดกลั้น	10	3.36	1	0.49	3	1.31	9	2.34	16	5.63	6	3.87
13	การรู้จักประมาณตน	5	1.68	8	3.92	0	0.00	10	2.60	2	0.70	3	1.94
14	ความเคารพผู้อื่น	5	1.68	7	3.43	13	5.68	15	3.90	9	3.17	6	3.87
15	ความสุจริตธรรม	11	3.69	10	4.90	1	0.44	2	0.52	9	3.17	5	3.23
16	ความไม่รู้จัก	9	3.02	0	0.00	0	0.00	4	1.04	10	3.52	0	0.00
17	ความกล้าทางจริยธรรม	47	15.77	37	18.14	33	14.41	36	9.35	37	13.03	24	15.48
18	ความมีเหตุผล	53	17.79	53	25.98	28	12.23	23	5.97	20	7.04	28	18.06
19	ความรับผิดชอบ	4	1.34	9	4.41	0	0.00	15	3.90	9	3.17	5	3.23
20	อื่นๆ	4	1.34	4	1.96	0	0.00	1	0.26	14	4.93	14	9.03
รวม		298	100.00	204	100.00	229	100.00	385	100.00	284	100.00	155	100.00

2.1 ต้นสว่างอุ จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย

จากผลการสำรวจพบว่า “ต้นสว่างอุ” นั้นมีพฤติกรรมจริยธรรมปรากฏครบทุกหัวข้อที่ศึกษา (ดูตารางที่ 3 และแผนภูมิแท่งหมายเลข 1 ประกอบ) โดยผู้วิจัยพบว่า พฤติกรรมจริยธรรม (ดังที่จะเสนอในคำบรรยายเพียง 3 รายการแรก) ในด้านความมีเหตุผล อยู่ในลำดับสูงสุด คือ จำนวน 53 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 17.79 รองลงมาคือด้านความกล้าทางจริยธรรม จำนวน 47 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 15.77 และด้านความกตัญญูกตเวที จำนวน 37 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 12.42

ส่วนพฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด ในลำดับที่เท่ากัน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ และด้านอื่นๆ (การมีแนวความคิดสร้างสรรค์) คือ จำนวน 4 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.34

ตัวอย่างลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ปรากฏสอดคล้องกับข้อความในนวนิยาย

ต้นสว่างอุได้ใช้หลักเหตุผลเป็นเครื่องนำทางความประพฤติ โดยมีพฤติกรรมจริยธรรมในด้านความกล้าทางจริยธรรมเป็นส่วนผสมผสานที่สำคัญ การแสดง ความมีเหตุผลและความกล้าคิดกล้าทำอย่างตรงไปตรงมานั้น ทำให้ “พ.ต.อ.สละ ลินธุ์วัช” กล่าวไว้ในส่วนหน้าเรื่องว่า

“ข้อความในจดหมายบางฉบับอาจทำให้ชาวไทยไม่พึงใจนัก แต่ข้าพเจ้า คิดว่ากระจงเงาที่แจ่มชัดเกินไป อาจทำให้ผู้ส่องกระจงเงากระจงนั้นทิ้งไปด้วยความเคือง มิใช่หรือท่านที่รัก”

อย่างเช่น ข้อความในจดหมายฉบับที่สี่สิบที่ต้นสว่างอุบรรยายความรู้สึกของเขาต่อการที่โรงเรียนในเมืองไทยมีวันหยุดมากจริงๆ ทั้งหยุดวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพิเศษต่างๆว่า

“ลูกคิดว่าแทนที่จะหยุดงาน แต่ทำงานให้มากขึ้นจะมีเหมาะกว่าหรือ เช่น วันที่ระลึกถึงพระเจ้าตากสินก็น่าจะมีการประกวดว่าเด็กคนไหนได้ทำประโยชน์สูงสุดในรอบปี อาจจะช่วยคนตกน้ำ สอบได้คะแนนดีมาโดยตลอด ข้าราชการก็ควรจะทำงานให้มากขึ้น ดันตระกูลชาติไทยทำงานหนัก ลูกหลานเอามาเป็นเหตุหยุดทำงานและมึนงงหลงเอาแต่ สนุกสนานหาผลประโยชน์อันใดมิได้ ลูกว่าบุคคลสำคัญเหล่านั้นถ้าท่านมีญาณรู้ได้ ท่านคงจะ

มิได้ยินดีเลยเนื่องจากว่าประชากรเลือกหนทางสบาย เกียจคร้าน เป็นการระลึกถึงพระองค์ท่าน เมื่อเรายกย่องความดีของผู้หนึ่งผู้ใด เราก็ควรจะเอาอย่างเอาเยี่ยงท่าน” (หน้า 241-242)

หรือข้อความในจดหมายฉบับที่ทกลีบแปดซึ่งแสดงทัศนคติของเขาต่อแหล่งอบายมุขในเมืองไทย

“มีสนามม้าตั้งสองแห่งอยู่กลางกรุง ลูกไม่เคยไปดูหรอก แต่พอจะทราบว่าเขามีการแข่งม้าแล้วมีการแทงว่าตัวไหนจะชนะ ถ้าแทงถูกก็ได้เงินตามแต่จะสัญญา แทงผิดก็สูญ สนามม้าเป็นแหล่งที่คนล้มละลายขายตัวมานักแล้ว มีคนบอกแล้วว่าสนามม้าทำให้คนเสียคน ยิ่งกว่าบ่อนไฟ เขาพนันกันด้วยเงินจำนวนมากจะซื้อเมืองได้ พวกเลี้ยงม้าแข่งก็ร่ำรวยไป สนามม้าก็ได้เงินเข้ากระเป๋าพวกนายทุน ลูกไม่เข้าใจว่าเขามีนโยบายอย่างไรจึงอนุญาตให้มีสนามม้าแข่งถึงสองแห่งในกรุง อบายมุขที่ถูกกฎหมายเช่นเดียวกับสลากกินแบ่งและบ่อนไฟบางแห่ง” (หน้า 423)

ตัวอย่างข้อความที่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผลและด้านความกล้าทางจริยธรรมของตันสว่างอู่ ยังครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์กับ “กิม” เพื่อนของเขาด้วยเช่นกัน

“กิม แกอย่าลืมนะว่าแกมีเมียแล้ว เมียของแกรออยู่ที่เมืองจีน เขาบอกว่าเมื่อไรแกจะไปรับ ฉันท้าได้ว่าเขาแพ้ท้องก่อนที่เราจะมา แต่แกจะถือตามฉันทับเสียงมาให้ได้”

“แกจะให้ฉันทิ้งรอเมียที่เมืองจีนได้อย่างไร ฉันทเป็นคนมีความต้องการเหมือนคนอื่น ๆ โอกาสที่จะกลับไปนั้นดูมันมีน้อยเหลือเกิน ฉันทเป็นคน มีเลือดเนื้อ อารมณ์ และต้องการจะมีลูกหลานไว้ทิ้งในยามแก่เฒ่า แกจะให้ฉันทเป็นคนหัวเดียวกระเทียมลีบอยู่อย่างนี้ไปเรื่อยๆหรือ”

“ไม่ใช่อย่างนั้น ฉันทเพียงแต่เตือนความจำแกไม่ให้ลืมเท่านั้นแหละ ส่งเงินไปให้หล่อนบ้าง” (หน้า 95)

ในด้านของความกตัญญูกตเวที โดยเฉพาะต่อแม่ที่อยู่ในเมืองจีน ถึงแม้ว่าตัวเขาเองจะหนีแม่และน้องมาแสวงโชคในเมืองไทยเพียงลำพังก็ตาม แต่ก็ด้วยความประสงค์ที่จะหาเงินส่งไปให้แม่ของเขาใช้จ่ายที่เมืองจีนและตั้งใจไว้ว่าสักวันหนึ่งจะรับแม่ของเขาและน้องมาอยู่ด้วย และแม้ว่าประเทศจีนจะเปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ แต่เขาก็ยังเขียนจดหมายถึงแม่พร้อมกับส่งเงินไปให้ โดยไม่คำนึงว่าเงินนั้นจะไปถึงมือแม่ของเขา

หรือไม่ตัวอย่างข้อความในนวนิยายที่ปรากฏสอดคล้องกับพฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูทเวที มีดังนี้

“ลูกเห็นจะต้องจบจดหมายเพียงเท่านี้ ลูก หมุยเอ็ง และหลานของแม่สบายดี พ่ออุปถัมภ์ฝากความคิดถึงมายังแม่ด้วย ถ้ามีหนทางใดที่แม่จะเดินทางมาเมืองไทยได้ ขอให้แม่รีบจัดการเสียเถิด หรือถ้าไม่อาจทำได้แม่และน้องมาแค่เชียงกั้งก็พอ ต่อจากนั้นลูกจะเป็นผู้ทำเรื่องราวขอให้แม่และน้องเข้าเมืองเอง” (หน้า 205)

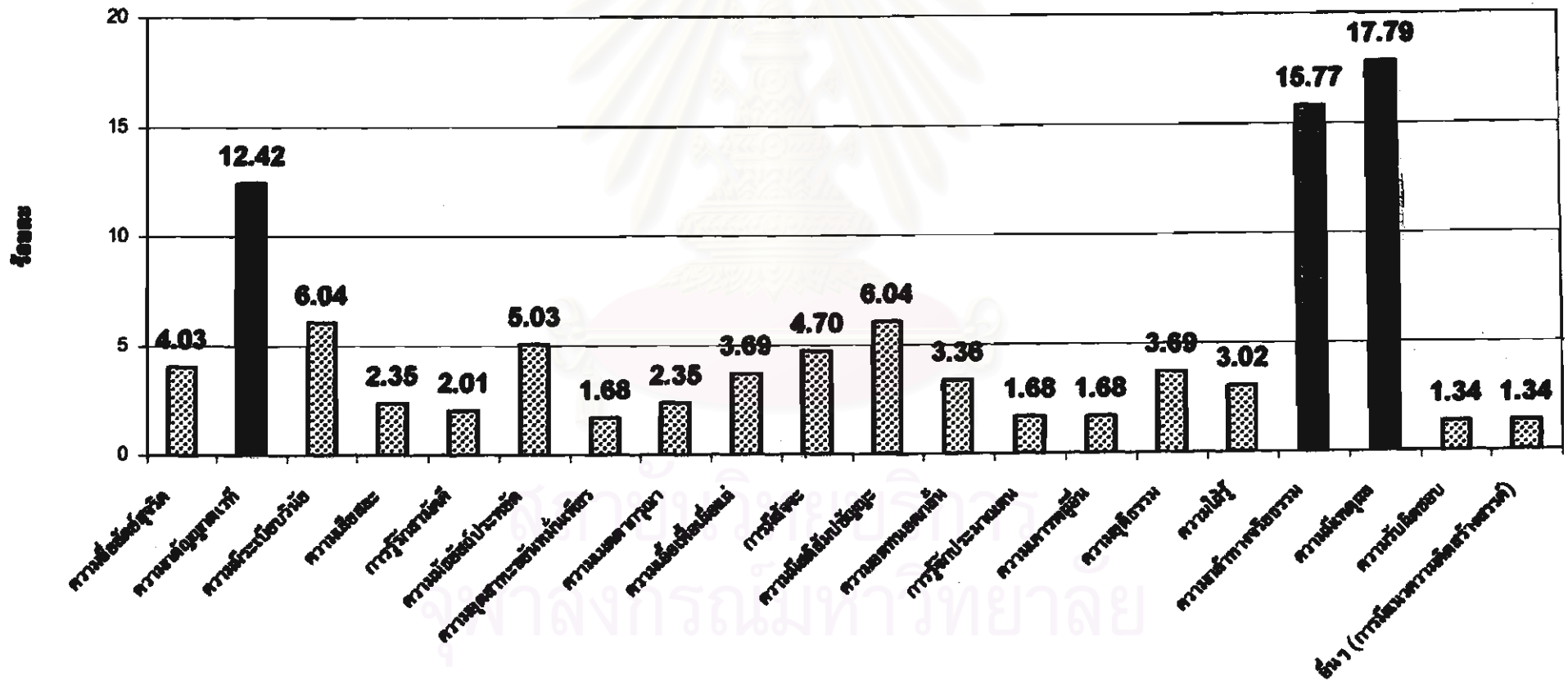
“ทุกคนที่รู้เรื่องจดหมายของลูกที่มีถึงแม่พากันหัวเราะเยาะว่าลูกบ้า เขียนจดหมายโดยไม่ได้รับคำตอบมาเกือบยี่สิบปี ลูกสารภาพกับแม่ว่า ลูกเขียนจดหมายถึงแม่เป็นการโต้บ่าบอย่างหนึ่ง คนจีนถือความกตัญญูเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิต เด็กสมัยใหม่ไม่เข้าใจเรื่องนี้เลย เขาไม่เข้าใจว่าคนแก่ต้องการอะไร ลูกเข้าใจแต่ทำไม่ได้ ลูกจึงเขียนจดหมายถึงแม่แทน ส่งเงินมาให้ใช้บ้างเล็กน้อยเสมอ พวกเขาจึงคิดว่าลูกคลั่งเชื่อมั่นในสิ่งที่ไร้สาระ ไม่เคยได้รับจดหมายตอบก็ยิ่งเขียนอยู่ได้” (หน้า 558)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 : แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมนวนิยายเรื่องจดหมายจากเมืองไทย
(เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย)

ลำดับที่	พฤติกรรมจริยธรรม	ความถี่	ร้อยละ
1	ความมีเหตุผล	53	17.79
2	ความกล้าทางจริยธรรม	47	15.77
3	ความกตัญญูกตเวที	37	12.42
4	ความมีระเบียบวินัย	18	6.04
	ความมีสติสัมปชัญญะ		
5	ความมัธยัสถ์ประหยัด	15	5.03
6	การมีสังจะ	14	4.70
7	ความซื่อสัตย์สุจริต	12	4.03
8	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	11	3.69
	ความยุติธรรม		
9	ความอดทนอดกลั้น	10	3.36
10	ความใฝ่รู้	9	3.02
11	ความเสียสละ	7	2.35
	ความเมตตากรุณา		
12	การรู้จักสามัคคี	6	2.01
13	ความอดสาหะขยันหมั่นเพียร	5	1.68
	การรู้จักประมาณตน		
	ความเคารพผู้อื่น		
14	ความรับผิดชอบ	4	1.34
	อื่นๆ (การมีแนวความคิดสร้างสรรค์)		
รวม		298	100.00

แผนภูมิแท่งหมายเลข 1
แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมของนิสิตจากเมืองไทย

2.2 กัง จากเรื่องอยู่กับกัง

จากผลการสำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมพบว่า “กัง” มีพฤติกรรมจริยธรรม (ดังที่จะเสนอในคำบรรยายเพียง 3 รายการแรก) ปรากฏสูงสุดในด้าน ความมีเหตุผล คือ จำนวน 53 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 25.98 รองลงมาคือ ด้านความกล้าทางจริยธรรม จำนวน 37 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 18.14 และด้านความมีระเบียบวินัย จำนวน 14 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 6.86

พฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุดในลำดับที่เท่ากัน ได้แก่ ด้าน การรักสามัคคี และด้านความอดทนอดกลั้น คือ จำนวน 1 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 0.49

และพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านอื่นๆที่ปรากฏในเรื่องนี้ คือ การรักความสะอาด ซึ่งปรากฏเป็นลำดับที่ 11 จำนวน 4 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.96

อย่างไรก็ตามไม่พบพฤติกรรมจริยธรรมด้านการมีสำนึก และด้าน ความใฝ่รู้ ในนวนิยายเรื่องนี้ (ดูตารางที่ 4 และแผนภูมิแท่งหมายเลข 2 ประกอบ)

ตัวอย่างลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ปรากฏสอดคล้องกับข้อความในนวนิยาย

ความผูกพันระหว่างกังกับ “หยก” หลานชายเพียงคนเดียว ทำให้กังพยายามถ่ายทอด “ปรัชญา” ที่ได้จากบทเรียนชีวิต จากประสบการณ์ของตนเอง อบรมสั่งสอนให้แก่หลาน ตัวอย่างข้อความที่ยืนยันพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผลของกัง เช่น

“เรียนไปเถอะหยก คนจนต้องหาวิชาไว้เลี้ยงตัวเพราะไม่มีเงินทองไว้ให้ใช้สอยโดยไม่ต้องทำงาน ตอนเด็กทุกคนมีหน้าที่เรียน โตแล้วทำงาน...” ดวงตาที่มีฝ้าขุ่นบางๆตามวัยของกังประสานแน่นิ่งกับดวงตาของฉัน “คนที่มีวิชาติดตัวยากนักที่จะอับจน แพ้คนยาก และไม่เสียเปรียบใครด้วย ถ้าไม่มีวิชาติดตัวเลยจะทำงานสูงๆอะไรก็ได้ ต้องเป็นคนหาเข้ากินค่า ติดอยู่กับดินกับทรายตลอดชีวิต.....พยายามเรียนไปเถอะหยก หมดสมองที่จะเรียนเมื่อไรค่อยหยุด” (หน้า 33)

“ขอทานยังต้องร้องเพลง ยังต้องสี่ซอดตีฉิ่ง อย่างน้อยๆก็ก็ต้องกล่าวคำ อวยชัยให้พร เพื่อแลกเศษเงินจากคนอื่นเลย เรายังแข็งแรงมีทางทำมาหากินจะเที่ยวแบบมือขอเงินขอความช่วยเหลือใครเขาโดยไม่ต้องทำประโยชน์ตอบแทนเขาได้อย่างไรกัน.....” กังบอกกับฉันด้วยใบหน้ายิ้มแย้มครั้งหนึ่งนานมาแล้ว แต่ฉันรู้ว่ากังคิดอย่างนั้นจริงจัง กังเองก็ไม่เคยรับของใครเปล่าๆ “ในเมื่อเราไม่มีความพิการออกแรงแลกความสนใจสงสารให้เขาให้ทานเราก็ต้องทำงานของเราไป มากน้อยก็ทำไปตามความสามารถขอให้ป็นงานสุจริตเท่านั้นก็เป็นพอ” (หน้า 88)

พฤติกรรมด้านความกล้าทางจริยธรรมของกังยังสามารถช่วยแก้ปัญหาซึ่งมีสาเหตุมาจากความขัดแย้งทางวัฒนธรรมที่เกิดจากความเชื่อมั่นยึดมั่นนิดาของ “ป้าเง็กจู” ได้ จนกระทั่ง “อาเพ็ง” ลูกชายของแกได้แต่งงานกับ “นวล” ผู้หญิงคนไทยที่ตัวเองรักในที่สุด

“นี่ก็ยังไม่รู้จักเขา ไปรังเกียจเขาทำไมกัน ทำไมไม่ให้เพ็งพามาหาให้รู้จักกันเสีย แล้วเราส่งคนไปสืบก็ได้ว่าเขาเป็นคนดีจริงหรือเปล่า ถ้าไม่ดีเราก็ห้ามเพ็ง เพ็งจะต้องเชื่อ ถ้าเขาไม่มีอะไรเสียหายแล้วรักกันจริงก็ควรให้เขาแต่งงานกัน.....” (หน้า 217)

“กังทำเป็นเมินหน้าพลางกล่าวว่า “อ้าวไม่ยากยุ่งด้วยหรอกเรื่องในครอบครัวของลื้อ จัดการเอาเอง ลื้อก็เจ้าธรรมนิยมเจ้าพิธีอยู่แล้วไม่ใช่หรือ....ถ้าลื้อคิดว่าความสุขของตัวลื้อคือความพอใจของตัวลื้อสำคัญกว่าความสุขความพอใจของลูกชายเพียงคนเดียวของลื้อก็แข็งต่อไปเถอะ.....อาเพ็งนะมันเป็นคนดีมันคงไม่ทิ้งให้ลื้ออดตายหรอก แต่ถ้ามันจะส่งมาให้แต่เงินเท่านั้น ตัวมันพาลูกพาเมียไปอยู่ที่อื่นเพราะลื้อก็ดกกันมันหนัก ลื้อเอาไหมล่ะ” (หน้า 234)

และถึงแม้ว่าจะเป็นคนจน แต่กังก็รักษาร่างกาย เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ตลอดจนเครื่องใช้ในครัวเรือนให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและกฎแห่งกรรมตามคติความเชื่อแห่งเงินเก่า ตัวอย่างข้อความที่แสดงถึงพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของกัง ได้แก่

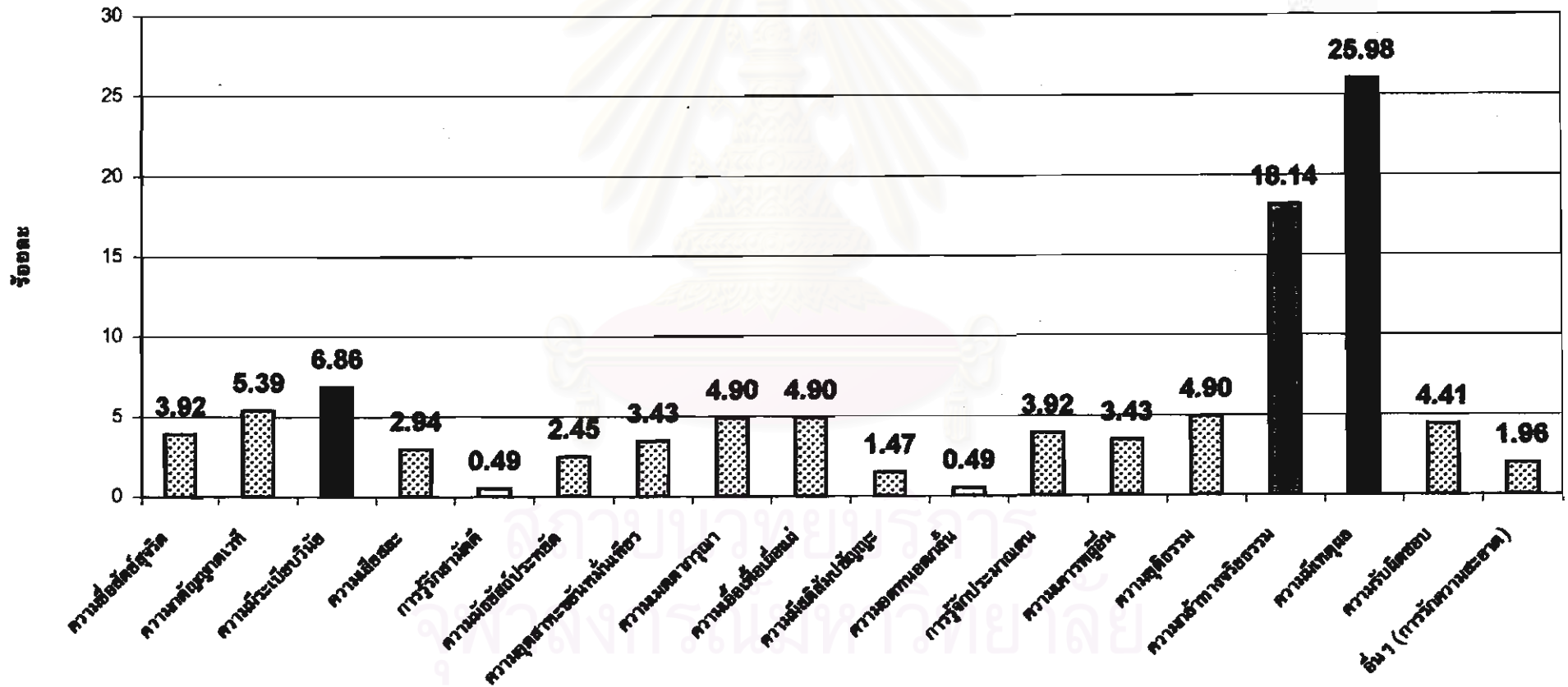
“ส่วนในตัวห้องแถวนั้นก็ไม่เหมือนกัน ต่างกันไปตามฐานะ บางคนมีฐานะดีก็ยกพื้นไม้กระดานตลอดทั้งห้อง ตามปกติแล้วพื้นห้องเป็นดินปรับเรียบและแน่น ส่วนที่เป็นที่นอนจึงจะตั้งเตียงไม้จำเพาะไว้ ห้องที่ฉันกับกังอยู่ปูพื้นไม้กระดานตลอด ไม่ใช่ว่าเรามีฐานะดีกว่าคนอื่นอีกบางครอบครัว แต่เป็นเพราะกังบอกว่าเราจะต้องอยู่ที่นี้ไปอีกนานแสนนาน “ทำเสียให้ดี คนเราถ้าอยู่สบาย กินอิ่ม ก็จะมีสมองมีกำลังใจทำงานได้มากขึ้น.....” (หน้า 91)

“กังวลบอกว่า “ความยากจนไม่ใช่ของคู่กับความสกปรกมอมแมม....
การ ทำตัวให้สะอาดสะอาดและทำจิตใจให้โปร่งก่อนนอนจะทำให้หลับสนิท” (หน้า 155)

ตารางที่ 4 : แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมวินัยเรื่องอยู่กับกังวล
(เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย)

ลำดับที่	พฤติกรรมจริยธรรม	ความถี่	ร้อยละ
1	ความมีเหตุผล	53	25.98
2	ความกล้าทางจริยธรรม	37	18.14
3	ความมีระเบียบวินัย	14	6.86
4	ความกตัญญูกตเวที	11	5.39
5	ความเมตตากรุณา	10	4.90
	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่		
	ความยุติธรรม		
6	ความรับผิดชอบ	9	4.41
7	ความซื่อสัตย์สุจริต	8	3.92
	การรู้จักประมาณตน		
8	ความอดสาหะขยันหมั่นเพียร	7	3.43
	ความเคารพผู้อื่น		
9	ความเสียสละ	6	2.94
10	ความมัตยัสต์ประหยัด	5	2.45
11	อื่นๆ (การรักความสะอาด)	4	1.96
12	ความมีสติสัมปชัญญะ	3	1.47
13	การรู้จักสามัคคี	1	0.49
	ความอดทนอดกลั้น		
รวม		204	100.00

แผนภูมิแท่งหมายเลข 2
แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมนวนิยายเรื่องอยู่กับกิ่ง

2.3 แปะกิม จากเรื่องกตัญญูพิศวาส

จากผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมดังที่ปรากฏในตารางที่ 5 และ แผนภูมิแท่งหมายเลข 3 ผู้วิจัยพบว่าพฤติกรรมจริยธรรมของ “แป๊ะกิม” (ดังที่จะเสนอใน คำบรรยายเพียง 3 รายการแรก) นั้นในด้านความเมตตากรุณา อยู่ในลำดับสูงสุด คือ จำนวน 45 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 19.65 ด้านความเสียสละ ปรากฏใน ลำดับที่สอง จำนวน 39 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 17.03 และด้าน ความกล้าทางจริยธรรม จำนวน 33 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 14.41.

สำหรับพฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความยุติธรรม คือ จำนวน 1 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 0.44

พฤติกรรมทางจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ ได้แก่ ด้าน การรู้จักประมาณตน, ด้านความใฝ่รู้, ด้านความรับผิดชอบ และด้านอื่นๆ

ตัวอย่างลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ปรากฏสอดคล้องกับข้อความในนวนิยาย

แป๊ะกิม ชายชราชาวจีน อาศัยอยู่ในย่านสลัมแออัด กระนั้น แกก็มีสิ่งหนึ่ง ที่สำคัญที่ทำให้คนทั้งตรอกรักแก นั่นคือ ความเห็นอกเห็นใจกับความพยายามที่จะช่วยเหลือ ผู้อื่นให้พ้นทุกข์พ้นร้อน

“มีอะไรไม่สบายใจก็บอกกันนะ เราคนกันเองแท้ๆ” ผู้เฒ่าพูดขึ้นเบาๆ “ช่วยกันได้ก็ต้องเปิดทางให้ได้ช่วยกันบ้างจึงจะถูกต้องตามธรรมเนียม ไม่อย่างนั้นแล้วคนเราจะคบหากันไปทำไม จริงไหมล่ะ” (หน้า 10)

พฤติกรรมจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของแป๊ะกิมดังได้กล่าวมาแล้ว ยังก่อให้เกิดจริยธรรมที่สำคัญอันได้แก่ “ความเสียสละ” และ “ความกล้าทางจริยธรรม” การกระทำอันยิ่งใหญ่ของแป๊ะกิมก็คือการยอมรับเป็นเจ้าของห้องดันเพลิง แทน “เซ็ง” หญิงสาวผู้อาภัพ ทั้งๆที่โทษทัณฑ์ที่แกจะได้รับในฐานะ “มือเพลิง” นั้นถึงขั้น “คาหนังคาเขา อย่างนี้ สงสัยเป้านั่ววะ”

“เจ้าหน้าที่จ้องจิวเซมิ่งแล้วถามอย่างคาดคั้น “ลื้อเรอะที่เป็นเจ้าของห้องตันเพลิง รับเสียดิวสวยกว่า ยังไงก็คืนไม่หลุด....ห้องตันเพลิงต้องรับผิดชอบ” ก่อนที่จิวจะทันตอบ แป๊ะกิมก้าวล้าออกไปข้างหน้าครึ่งก้าว แล้วพูดกับตำรวจด้วยเสียงหนักแน่นเพราะผ่านการตัดสินใจอย่างแน่วแน่แล้ว “นาย....อ้วเองเป็นเจ้าของห้อง อ้วเองเคี้ยวน้ำมันหมูชาย อ้วเป็นคนแรกที่เห็นไฟไหม้....” “กรีก” กุญแจมือเงาวับในมือตำรวจสับลงที่ข้อมือทั้งสองข้างของชายชราทั้งๆที่แกพูดค้างอยู่” (หน้า 598-599)

“จิวกับเซ็ง ลื้อสองคนก็เป็นผู้ใหญ่แล้ว อ้วเชื่อว่ามีควมรอบคอบที่จะเลือกทางเดินของตัวเอง....ถ้าความยุติธรรมยังมีอยู่ เราคงได้พบกันอีกวันหน้า แต่วันนี้อ้วบอกได้เพียงว่าชีวิตอ้วได้แลกให้กับลื้อสองคนไปแล้ว” (หน้า 607)

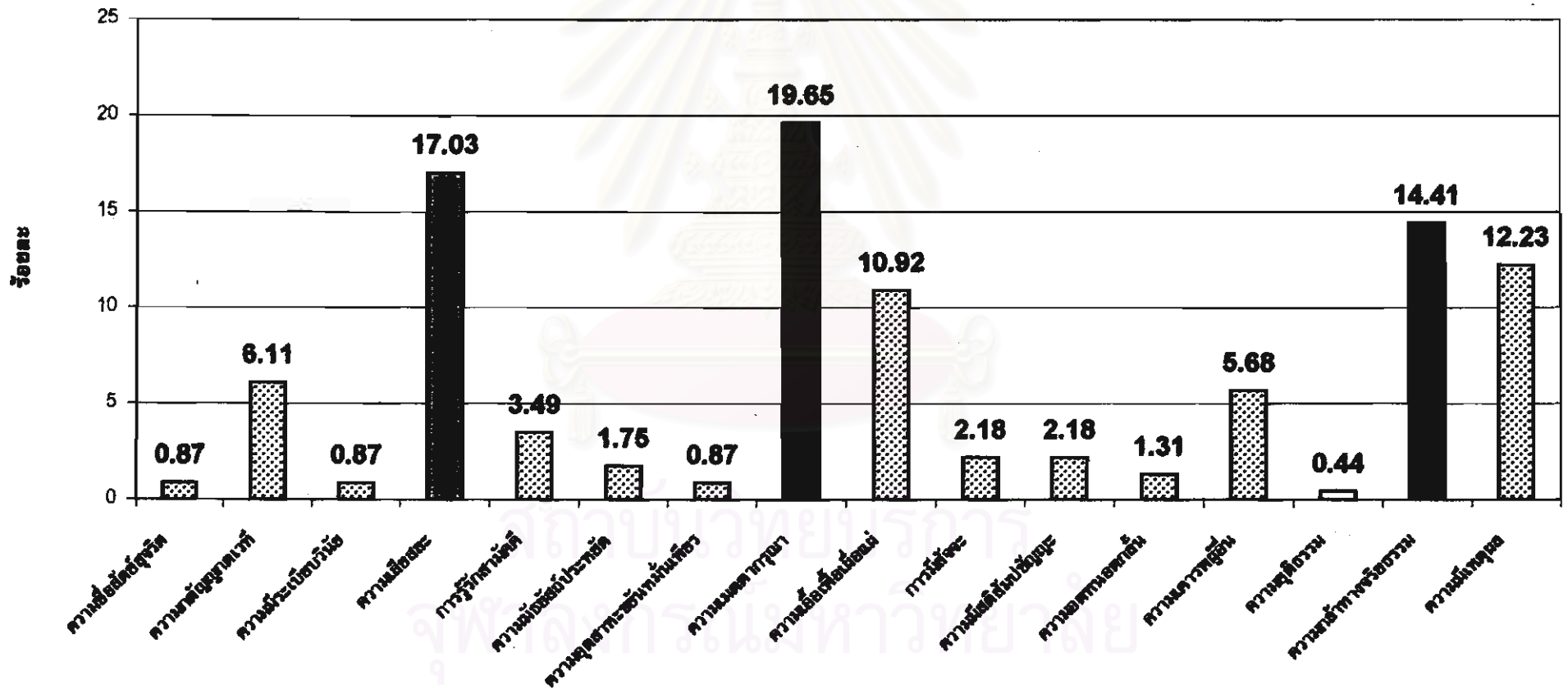
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 : แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมนวนิยายเรื่องกตัญญูพิศवास
(เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย)

ลำดับที่	พฤติกรรมจริยธรรม	ความถี่	ร้อยละ
1	ความเมตตากรุณา	45	19.65
2	ความเสียสละ	39	17.03
3	ความกล้าทางจริยธรรม	33	14.41
4	ความมีเหตุผล	28	12.23
5	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	25	10.92
6	ความกตัญญูกตเวที	14	6.11
7	ความเคารพผู้อื่น	13	5.68
8	การรู้จักสามัคคี	8	3.49
9	ความมีสติสัมปชัญญะ	5	2.18
	การมีสำนึก		
10	ความมัธยัสถ์ประหยัด	4	1.75
11	ความอดทนอดกลั้น	3	1.31
12	ความซื่อสัตย์สุจริต	2	0.87
	ความมีระเบียบวินัย		
	ความอดสาหะขยันหมั่นเพียร		
13	ความยุติธรรม	1	0.44
รวม		229	100.00

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิแท่งหมายเลข 3
แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมวินัยของคณาจารย์พิศวาส

2.4 ทিজื่อ จากเรื่องไผ่ดองลม

ผู้วิจัยสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมของ “ทিজื่อ” พบพฤติกรรมทางจริยธรรมครบทุกหัวข้อที่ได้ตั้งไว้เป็นกรอบในการวิจัยครั้งนี้ (ดูตารางที่ 6 และแผนภูมิแท่งหมายเลข 4 ประกอบ) การวิจัยพบว่าพฤติกรรมจริยธรรม (ดังที่จะเสนอในคำบรรยายเพียง 3 รายการแรก) ด้านความกตัญญูกตเวทียู่ในลำดับสูงสุด คือ จำนวน 58 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 15.06 รองลงมาคือด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จำนวน 43 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 11.17 และด้านความกล้าทางจริยธรรม จำนวน 36 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 9.35

พฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านอื่นๆ (การมีแนวความคิดสร้างสรรค์) จำนวน 1 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 0.26

ตัวอย่างลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ปรากฏสอดคล้องกับข้อความในนวนิยาย

ทিজื่อ เจ้าของชีวิตนักสู้ผู้มีตัวตนอยู่จริง ๆ รูปแบบการดำเนินชีวิตของเขามีพฤติกรรมจริยธรรมที่เห็นได้ชัดที่สุด นั่นคือในเรื่องของการมีความกตัญญูกตเวทียุติธรรมของทিজื่อคือการรู้ถึงบุญคุณและพยายามตอบแทนคุณต่อบุคคลที่มีบุญคุณต่อตัวเขา

“ผมรับรองด้วยชีวิต” ทিজื่อสั่นวาจา และเด็ก ๆ บ้านนี้ทุกคนในวัยรุ่นกำลังเล่าเรียนล้วนมาอาศัยอยู่กับเขาเมื่อบิดาหาชีวิตไม่แล้ว ทিজื่อก็ได้รับอุปการะส่งเสียให้เล่าเรียนจนจบชั้นอุดมศึกษาทุกคน ไม่มีคนใดนอกคอกเสียหายไปเลย ทিজื่อภูมิใจที่ได้แทนคุณแม่พวงตามกำลังปัญญา ลูก ๆ ของแม่พวงทุกคนมีความรู้ดี ทำงานดี เลี้ยงตัวได้ตามอัธยาศัย วิชาญญาณของแม่พวงคงจะเป็นสุข” (เล่ม 2 หน้า 693)

เหนือสิ่งอื่นใดคือการที่ทিজื่อไม่ละทิ้งผู้มีพระคุณในคราวที่ผู้มีพระคุณเดือดร้อนลำบาก

“ทিজื่อเอื้อมมือไปคลำที่น่อง หน้าเหนียววาวจัดเปราะระเหินเต็มมือเลือดทั้งนั้น ท่านคงจะถูกบีบเมื่อครู่ตอนที่เขาเองก็ล้มลงไปแต่ชายชาติทหารไม่ปรียากบ่น

ยังลากเขาวิ่งมาจนถึงนี้ ทিজื่อตื่นตื่นใจเร็วแรงไม่รู้ว่ามาจากไหน ลากผู้การขึ้นบนตลิ่ง ให้ท่าน เกาะหลัง แบกท่านวิ่งหนีต่อไปในทิศทางเดียวกับที่เห็นคนอื่น ๆ ไป” (เล่ม 1 หน้า 293)

การกระทำต่างๆของทিজื่อยังแสดงให้เห็นว่า เขาเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ แบ่งปัน และช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ โดยไม่หวังถึงผลตอบแทน

“ทিজื่อเอง เขาเคยซื้อเรือให้ใครที่ไหนกัน “เอ๊ะ ผมไม่เคยซื้อเรือให้ใครสักหน่อย เรื่องมันไปไหนมาไหนนี้ หรือว่าเมียผมให้” ทিজื่อพึมพำ คิระชมาดคิ้ว “แต่ช่างเถอะ ถ้าคุณจะให้ช่วยก็ไปเบิกเงินที่เล่าเจ๊กนะ เอาไปซื้อเรือหรือทำอย่างอื่นก็ตามใจ ว่าแต่เด็กมันจะทำไหวหรือ ทั้งเรียนหนังสือทั้งทำงาน งานแจวเรือไม่ใช่เบาหนา มาทำงานด้วยกันก็ได้นี่นะ” (เล่ม 2 หน้า 485)

ในโลกของคนจีนรุ่นเก่า สตรีจีนจะต้องพันเท้าจนเล็ก โดยมีสะโพกคนใหญ่ เป็นผู้ช่วยปรนนิบัติโดยการทำความสะดวกสบายให้ ทিজื่อในขณะที่ยังเป็นเด็กชายจูได้แสดงความกล้าทางจริยธรรม อันเป็นผลที่ต่อเนื่องสำคัญมาจากความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ ด้วยการปรนนิบัติให้คุณย่าของเขา ตลอดจนคุณป้าสะโพกใหญ่ และคุณแม่ใหญ่ของเขา แม้ว่าจะเป็นการผิดธรรมเนียมของชาวจีนในสมัยนั้น

“เจ้าจะทำอะไร” คุณย่าสู่มเสียงตกใจ

“ผมจะซัดเท้าให้คุณย่าแทนคุณป้าใหญ่” เด็กชายตอบ

“ไม่ได้วุทหลานเอ๊ย ทำไม่ได้ นี่เป็นงานของผู้หญิง หน้าที่ของสะโพก เจ้าเป็นผู้ชาย ทำงานเช่นนี้ไม่เหมาะ” (เล่ม 1 หน้า 43)

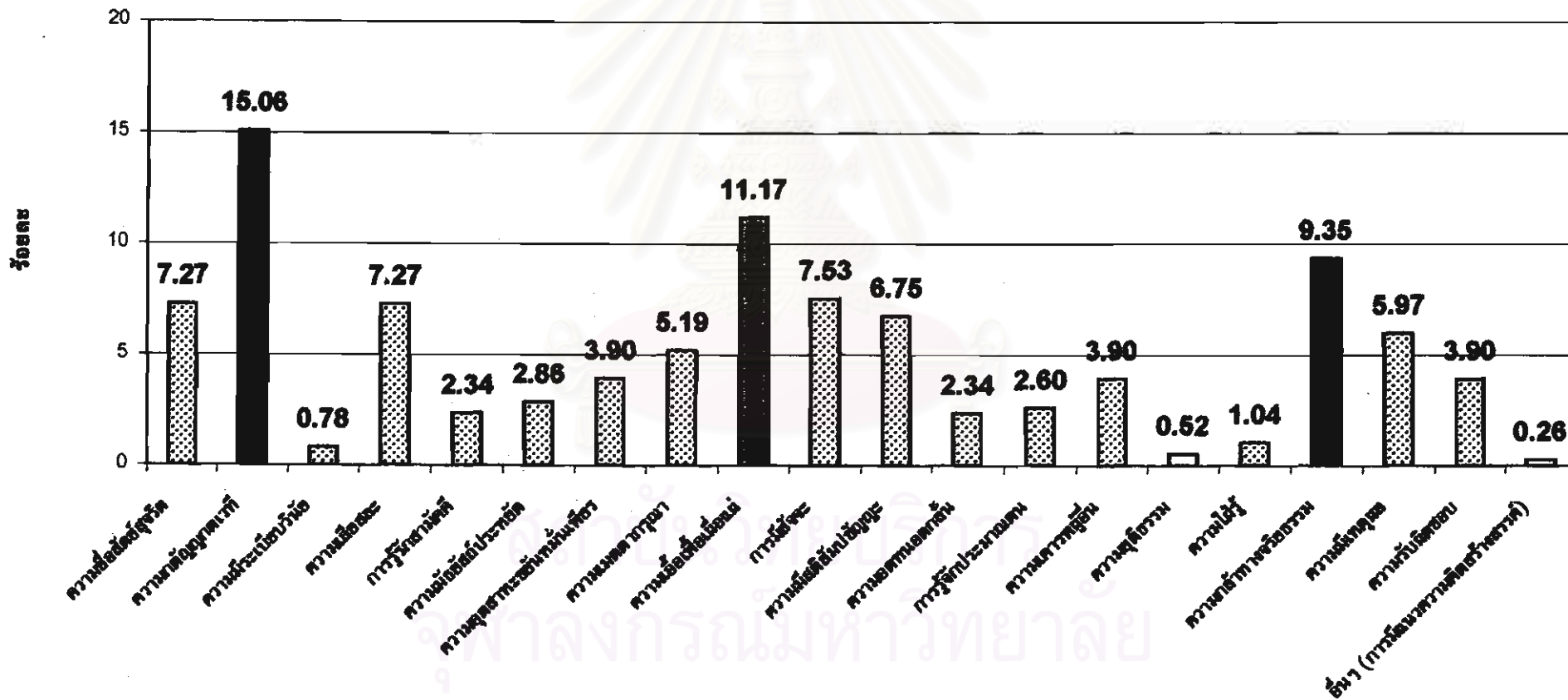
“เขาพับแขนเสื้อยาวขึ้น ลงนั่งเบียดสาวใช้ประจำตัวของคุณแม่ใหญ่ออกไป ล้างเท้าให้ท่านเสียเอง เช่นที่เคยล้างให้คุณย่าและป้าสะโพกที่บ้านฉงจื่อฮิง” (เล่ม 1 หน้า 92)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 : แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมวินัยเรื่องไม่ต้องสม
(เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย)

ลำดับที่	พฤติกรรมจริยธรรม	ความถี่	ร้อยละ
1	ความกตัญญูกตเวที	58	15.06
2	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	43	11.17
3	ความกล้าทางจริยธรรม	36	9.35
4	การมีสัจจะ	29	7.53
5	ความซื่อสัตย์สุจริต	28	7.27
	ความเสียสละ		
6	ความมีสติสัมปชัญญะ	26	6.75
7	ความมีเหตุผล	23	5.97
8	ความเมตตากรุณา	20	5.19
9	ความอดสาทะขยันหมั่นเพียร	15	3.90
	ความเคารพผู้อื่น		
	ความรับผิดชอบ		
10	ความมธยัสต์ประหยัด	11	2.86
11	การรู้จักประมาณตน	10	2.60
12	การรู้จักสามัคคี	9	2.34
	ความอดทนอดกลั้น		
13	ความใฝ่รู้	4	1.04
14	ความมีระเบียบวินัย	3	0.78
15	ความยุติธรรม	2	0.52
16	อื่นๆ (การมีแนวความคิดสร้างสรรค์)	1	0.26
รวม		385	100.00

แผนภูมิแท่งหมายเลข 4
แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมบนนิยายเรื่องไฟต้องลม

2.5 เฝิง เทียนซือ จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่

จากผลการสำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมดังที่ปรากฏในตารางที่ 7 และ แผนภูมิแท่งหมายเลข 5 ผู้วิจัยพบว่าพฤติกรรมจริยธรรมของ “เฝิง เทียนซือ” นั้น (ดังที่จะ เสนอในคำบรรยายเพียง 3 รายการแรก) ในด้านความกล้าทางจริยธรรมปรากฏสูงสุด คือ จำนวน 37 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 13.03 พฤติกรรมจริยธรรมที่ ปรากฏเป็นลำดับถัดมา ได้แก่ ด้านความกตัญญูต่อเวที จำนวน 27 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 9.51 และด้านความเมตตากรุณา จำนวน 22 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 7.75

ในส่วนพฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการรู้จัก ประเมินตน คือ จำนวน 2 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 0.70

และปรากฏพฤติกรรมจริยธรรมด้านอื่นๆ 2 คุณลักษณะด้วยกัน คือ การรู้จักให้อภัย ปรากฏเป็นลำดับที่ 10 จำนวน 11 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 3.87 และ การรักความสะอาด ปรากฏเป็นลำดับที่ 14 ซึ่งมีจำนวนข้อความ เท่ากับด้านความมั่งคั่งทรัพย์ประหยัด คือ จำนวน 3 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.06

อย่างไรก็ตาม ไม่พบพฤติกรรมจริยธรรมด้านการรู้จักสามัคคี ในนวนิยาย เรื่องนี้

ตัวอย่างลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ปรากฏสอดคล้องกับข้อความในนวนิยาย

เฝิง เทียนซือ บุคคลที่มีชีวิตอยู่จริงเช่นเดียวกับ ทิจื่อ พฤติกรรม จริยธรรมที่สามารถเห็นได้ชัดของเทียนซือเป็นเรื่องของความกล้าทางจริยธรรม ที่ได้แสดงออกมาให้เห็นตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ตัวอย่างที่แสดงความกล้าคิดกล้าทำของเขาในวัยเด็ก เช่น

“เรากลับบ้านกันหลายหนแล้ว” เทียนซือหันมาตอบ “ถ้าเราวิ่งหนีอย่างนี้ ก็จะต้องหนีกันไปเรื่อยๆไม่รู้จักจบ ไ้อพวกนั้นมันรู้แล้วว่าอีกสองวันจะสอบ...มันถึงพยายาม แกล้งให้เราลืมนั่นกลับบ้าน” (เล่ม 1 หน้า 209-210)

นอกจากนั้นแล้ว เทียนซือยังกล้าที่จะคิดในสิ่งที่ขัดแย้งกับค่านิยม หรือ ความคิดความเชื่อของคนจีนรุ่นเก่า

“ใครจะรู้สึกหรือนิยมชมชื่นอย่างไร เทียนซื่อก็ยังคิดและรู้สึกว่าจะไม่เป็น การยุติธรรมเลยที่พ่อแม่จะตั้งข้อรังเกียจลูกสาว ยกย่อง นิยม บูชาลูกชาย ในเมื่อคนสองเพศนี้ ก็คือสายเลือดของตนเอง ผู้หญิงเป็นเมีย เป็นแม่ เป็นยาย มีค่าเท่ากับผู้ชายที่เป็นสามี เป็น พ่อและปู่ตา ต่างต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน...” (เล่ม 1 หน้า 294-295)

“ผู้หญิงหรือผู้ชายก็ลูกเรา...” เทียนซื่อตอบเสียงอ่อนโยน “ถึงผมจะเป็น คนจีน แต่ผมไม่เห็นด้วยกับค่านิยมที่พวกเราให้ความสำคัญกับลูกผู้ชายเสียจนเลิศลอยจน เหนือลูกผู้หญิง...ผมรู้สึกอย่างนี้มานานแล้วนานมาก...ผู้หญิงเป็นแม่ เป็นยาย ย่า เป็นเมีย ผู้ชายเราทั่วๆ ผู้ชายเราทุกคนก็โตมากับมือผู้หญิง น้ำนมเลือดในอกของผู้หญิงทั่วๆเลย... มันไม่ยุติธรรมเลยถ้าเราจะเหยียดผู้หญิงว่าเป็นแค่พลเมืองชั้นสอง หรือให้ความสำคัญของการเป็นคนด้อยกว่าลูกผู้ชาย” (เล่ม 2 หน้า 643)

ในขณะที่พฤติกรรมด้านความกตัญญูกตเวทิต์ เทียนซื่อได้แสดงให้เห็น อย่างชัดเจนถึงความกตัญญูรู้คุณ ความสำนึกในบุญคุณของแผ่นดินไทย ดังเช่นที่เขาได้ บอกกล่าวให้ “เซิมหอม” ภรรยาของเขาได้รับฟังว่า

“ผมเองเป็นคนต่างดาวเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของล้านเกล้า ล้านกระหม่อม ผมมีความซาบซึ้งในพระองค์ท่านในพระราชกรณียกิจของพระองค์ท่านเสมอมา จนถึงกับตั้งใจว่าจะใช้ความรู้ ความสามารถของตัวเองให้เกิดประโยชน์กับประชาชนและแผ่นดิน ที่ให้ผมพักพิงอาศัยยามหนีร้อนมาพึ่งเย็น” (เล่ม 2 หน้า 702)

“ผมนะ นึกถึงคนอื่น...เมียคนอื่นเขาสุขสบาย ไม่ต้องเดือดร้อนวิ่งเต้น ทำมาหากินสายตัวแทบขาดอย่างคุณอิม แต่งานที่ผมกำลังทำนี้มันก็เหมือนการแสดงกตัญญู กตเวทิตาทางหนึ่ง...” เทียนซื่อเอ่ยประโยคหลังอย่างชัดถ้อยชัดคำ “กตัญญูรู้คุณต่อวิชาความรู้ ต่อสถาบัน ผู้คน และประเทศชาติที่ให้โอกาสผมก้าวขึ้นมาอยู่ในระดับที่เป็นอยู่นี้” (เล่ม 2 หน้า 748)

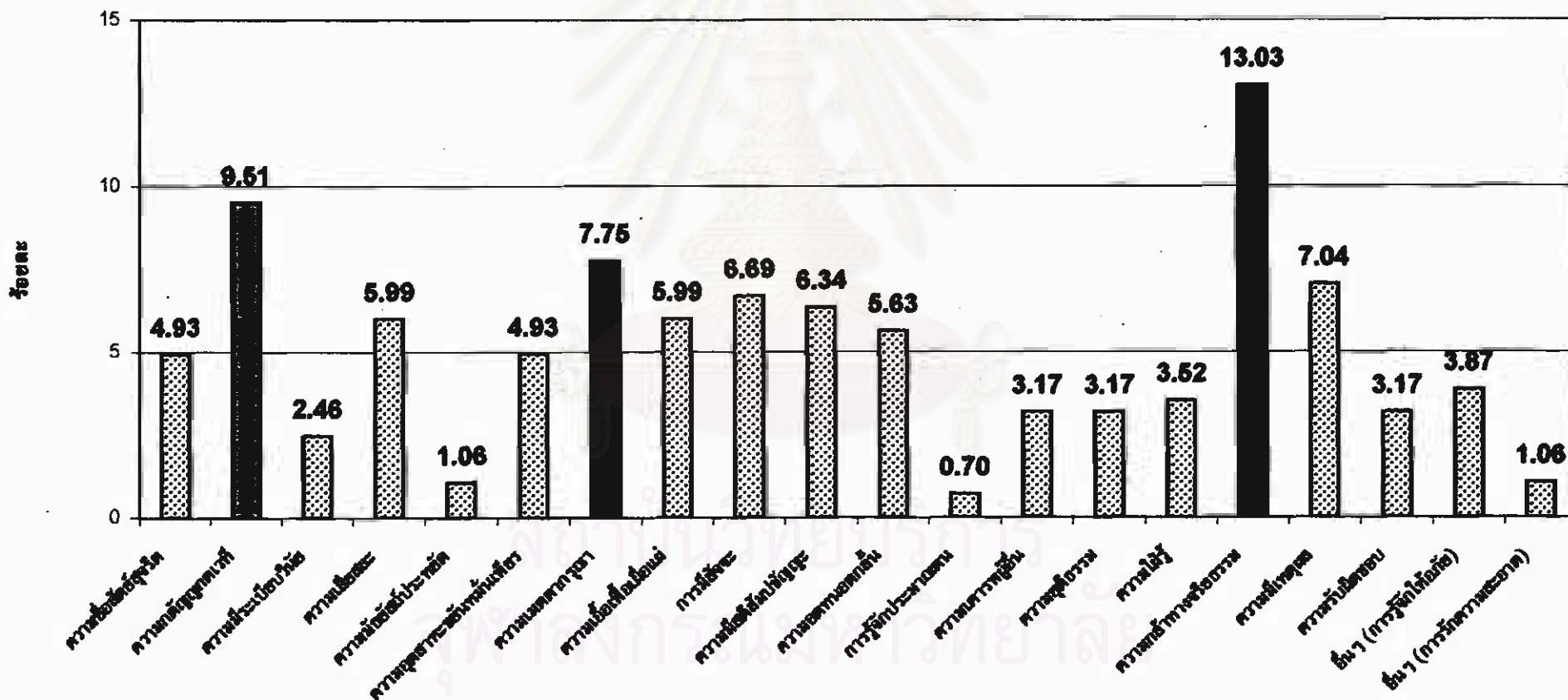
เป็นที่แน่นอนว่าในฐานะที่ประกอบวิชาชีพแพทย์ เทียนซื่อย่อมจะต้องมีความเมตตากรุณาต่อคนไข้ของเขาอย่างมิต้องสงสัย แต่เทียนซื่อก็ได้เพียง “รักษา” คนไข้ ของเขาอย่างเดียวเท่านั้น ยังแสดงออกด้วยวาจาที่สุภาพนุ่มนวล และช่วยปลอบใจผู้ที่ได้รับความลำบากด้วยเช่นกัน

“เทียนชื่อเขาไม่ได้มาตรวจมาแหมแล้วสั่งยาอย่างเดียว เขามาที่ไรก็มา
คุยด้วย...ใจคอเขาดี มีเมตตาจิต คงรู้กรรมง่าที่กำลังอยากตายไม่ยอมอกอยู่ เขาก็เลยพูดคุยให้
ได้คิด...มะรินนี่พีจะไปคุยกัับพระชั๊กหน่อย” (เล่ม 2 หน้า 540)

ตารางที่ 7 : แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมนวนิยายเรื่องกระท่อมไม้ไผ่
(เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย)

ลำดับที่	พฤติกรรมจริยธรรม	ความถี่	ร้อยละ
1	ความกล้าทางจริยธรรม	37	13.03
2	ความกตัญญูกตเวที	27	9.51
3	ความเมตตากรุณา	22	7.75
4	ความมีเหตุผล	20	7.04
5	การมีสำจะ	19	6.69
6	ความมีสติสัมปชัญญะ	18	6.34
7	ความเสียสละ	17	5.99
	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่		
8	ความอดทนอดกลั้น	16	5.63
9	ความซื่อสัตย์สุจริต	14	4.93
	ความอุตสาหะขยันหมั่นเพียร		
10	อื่นๆ(การรู้จักให้อภัย)	11	3.87
11	ความใฝ่รู้	10	3.52
12	ความเคารพผู้อื่น	9	3.17
	ความยุติธรรม		
	ความรับผิดชอบ		
13	ความมีระเบียบวินัย	7	2.46
14	ความมัตยัสถ์ประหยัด	3	1.06
	อื่นๆ(การรักความสะอาด)		
15	การรู้จักประมาณตน	2	0.70
รวม		284	100.00

แผนภูมิแท่งหมายเลข 5
แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมของนิสิตเรื่องกระท่อมไม้ไผ่

2.6 เหลียง ลือพาณิชย์ จากเรื่องลอลลายมังกร

จากผลการสำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมพบว่าตัวละครเอกชาวจีน “เหลียง ลือพาณิชย์” นั้นมีพฤติกรรมจริยธรรม (ดังที่จะเสนอในคำบรรยายเพียง 3 รายการแรก) ปรากฏสูงสุดในด้านความมีเหตุผล คือ จำนวน 28 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 18.06 รองลงมาคือด้านความกล้าทางจริยธรรม จำนวน 24 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 15.48 และด้านความกตัญญูต่อเวที จำนวน 12 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 7.74

พฤติกรรมจริยธรรมที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คือ จำนวน 2 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.29

ในส่วนของพฤติกรรมจริยธรรมด้านอื่นๆ ปรากฏ 2 คุณลักษณะด้วยกัน ได้แก่ *การรู้จักใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา* ปรากฏเป็นลำดับที่ 6 จำนวน 9 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.81 และ *การมีแนวความคิดสร้างสรรค์* ปรากฏเป็นลำดับที่ 9 ซึ่งมีจำนวนข้อความเท่ากับด้านการรู้จักสามัคคี, ด้านความมีสติสัมปชัญญะ, ด้านความยุติธรรม และด้านความรับผิดชอบ คือ จำนวน 5 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 3.23

และพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้ ได้แก่ ด้านความเสียสละ และด้านความใฝ่รู้ (ดูตารางที่ 8 และแผนภูมิแท่งหมายเลข 6 ประกอบ)

ตัวอย่างลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ปรากฏสอดคล้องกับข้อความในนวนิยาย

เช่นเดียวกันกับ ตันสว่างอุ จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย เหลียง ลือพาณิชย์ นักธุรกิจชาวจีนมีพฤติกรรมจริยธรรมในสามลำดับแรก คือ ความมีเหตุผล ความกล้าทางจริยธรรม และความกตัญญูต่อเวทีเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ตัวอย่างข้อความที่แสดงลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

๐ ด้านความมีเหตุผล

“อย่าทำอะไรที่มันเสียเงินเสียทองมากมายโดยใช่เหตุ อย่าให้เป็นอย่างที่คนไทยเรียกว่า ‘คนตายขายคนเป็น’ ...เราเหมือนคนที่เดินทางมาจนถึงจุดหมายปลายทางแล้ว แต่คนอื่นยังจะต้องเดินทางกันต่อไปอีกไกลสู่สะสมเงินทองไว้เป็นเสบียงเลี้ยงตัวในวันข้างหน้า ดีกว่ามาทุ่มเทให้กับเราโดยไร้ประโยชน์” (หน้า 287)

๐ ด้านความกล้าทางจริยธรรม

“ในขณะที่ใครต่อใครพากันถอนตัวจากวงการหรือรอดูเหตุการณ์อยู่เงียบ ๆ ปู่กลับทุ่มทุนลงไปอย่างไม้อั้นเพื่อให้ลูกจ้างและคนงานทุกคนเห็นว่าเราไม่คิดที่จะหอบเงินหนีไปไหน แต่จะอยู่ร่วมกับพวกเขาที่นี่ไม่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นในบ้านเมือง...ปู่เข้าเทคโอเวอร์โรงงาน 2-3 แห่ง และผลิตสินค้าประเภทสบู่ถูตัว ผงซักฟอก และยาสีฟันออกขายในราคาถูก” (หน้า 147)

๐ ด้านความกตัญญูคุณเวท

“เมื่อเราลงเรือสำเภามาจากเมืองจีน เรามีแค่เสื้อผ้าเพียงชุดเดียว ลำพังแค่กว่าจะได้เหรียญบาทเหรียญนี้เหรียญเดียวเราก็ต้องอาบเหงื่อต่างน้ำทำงานตัวเป็นเกลียว...ถึงวันนี้เมื่อเรามีเงินมีทองมีฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ทำไมเราจะทำตัวเหมือนคนล้มตัวที่ไม่จดจำความทุกข์ยากแต่หนหลัง ทำไมเราจะตอบแทนบุญคุณของแผ่นดินที่ช่วยให้เราก่อร่างสร้างตัวขึ้นมาบ้างไม่ได้” (หน้า 247)

แต่เหนือสิ่งอื่นใด สิ่งที่เป็นอุดมคติในการดำเนินชีวิตและประกอบธุรกิจของเหลียง ลือพาณิชย์ ก็คือ “ภาพเขียนด้วยหมึกดำแบบจีนเป็นรูปมดตัวใหญ่ตัวหนึ่ง โดดเด่นอยู่บนกระดาษขาวที่คร่ำคร่าด้วยกาลเวลา ถัดลงมาเป็นตัวหนังสือภาษาจีนสี่ทองหวัดๆบนกระดาษแดง อ่านว่า “หงี” หรือ “คุณธรรม”...ทั้งภาพเขียนและตัวหนังสือใส่กรอบไม้สีดำ 2 กรอบ ติดอยู่ที่ผนังด้านตรงข้ามกับประตู” (หน้า 43)

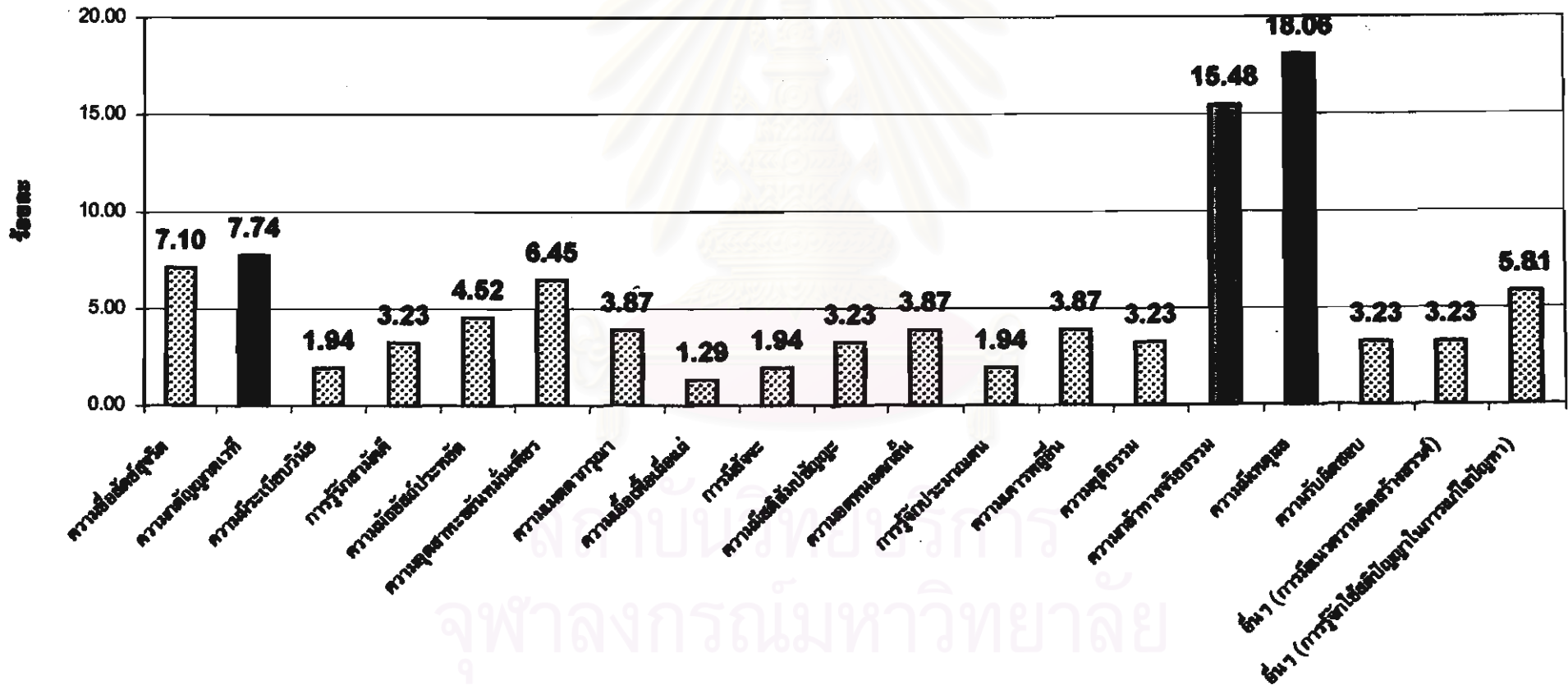
“มดเป็นสัตว์ที่ขยันขันแข็ง มานะอดทน และบากบั่นพากเพียร ต่อให้ฝนตกแดดออก หรือไกลแสนไกลแคไหนมดก็ไม่ย่อท้อ หรือเหนื่อยหน่ายกับการออกไปหาอาหาร...” ปู่ชี้ใบชาที่ติดอยู่ปากถ้วยและเล่าต่อไปด้วยเสียงเนิบๆ “มดเป็นสัตว์สะอาด ทั้งความเป็นอยู่และการหากิน ซึ่งอันนี้เราถือว่ามันมีชีวิตที่สุจริต...มันมีระเบียบวินัย และที่สำคัญคือรักพวกพ้อง ถึงมันจะตัวนิดเดียวแต่ถ้าใครมารังแก มันก็ช่วยกันต่อสู้อย่างไม่กลัวตาย” (หน้า 43)

“สำหรับ หงี...” ปู่ชายตาตุ่มตัวหนังสือจีนที่สี่ทองเลื่อนรางหม่นมัวลงไปตามอายุของมัน “...ถ้าไม่มีคุณธรรมเป็นสิ่งจรรโลงจิตใจ คนเราก็คงไม่แตกต่างไปจากสัตว์ป่า...เราคงจะฉกฉวยแย่งชิงสิ่งที่เราอยากได้ โดยไม่คำนึงว่าสิ่งนั้นจะมีใครเป็นเจ้าของครอบครองอยู่แล้ว หรือไม่ว่าผู้ใหญ่ก็ข่มเหงรังแกผู้น้อยหรือคนที่อ่อนแอกว่าตามอำเภอใจ ลูกหลานจะดูหมิ่นดูแคลนพ่อแม่ที่แก่เฒ่าให้ได้รับความทุกข์ยากร้อนใจ” (หน้า 44)

ตารางที่ 8 : แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมนวนิยายเรื่องลอดลายมังกร
(เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย)

ลำดับที่	พฤติกรรมจริยธรรม	ความถี่	ร้อยละ
1	ความมีเหตุผล	28	18.06
2	ความกล้าทางจริยธรรม	24	15.48
3	ความกตัญญูกตเวที	12	7.74
4	ความซื่อสัตย์สุจริต	11	7.10
5	ความอดสาหัสขยันหมั่นเพียร	10	6.45
6	อื่นๆ(การรู้จักใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา)	9	5.81
7	ความมีอัยสัต์ประหยัด	7	4.52
8	ความเมตตากรุณา	6	3.87
	ความอดทนอดกลั้น		
	ความเคารพผู้อื่น		
9	การรู้จักสามัคคี	5	3.23
	ความมีสติสัมปชัญญะ		
	ความรับผิดชอบ		
	ความยุติธรรม		
10	อื่นๆ(การมีแนวความคิดสร้างสรรค์)	3	1.94
	ความมีระเบียบวินัย		
	การมีสัจจะ		
11	การรู้จักประมาณตน	2	1.29
	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่		
รวม		155	100.00

แผนภูมิที่ทงหมายเลข 6
แสดงผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมนวนิยายเรื่องลอคลายมังกร

3. ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติ

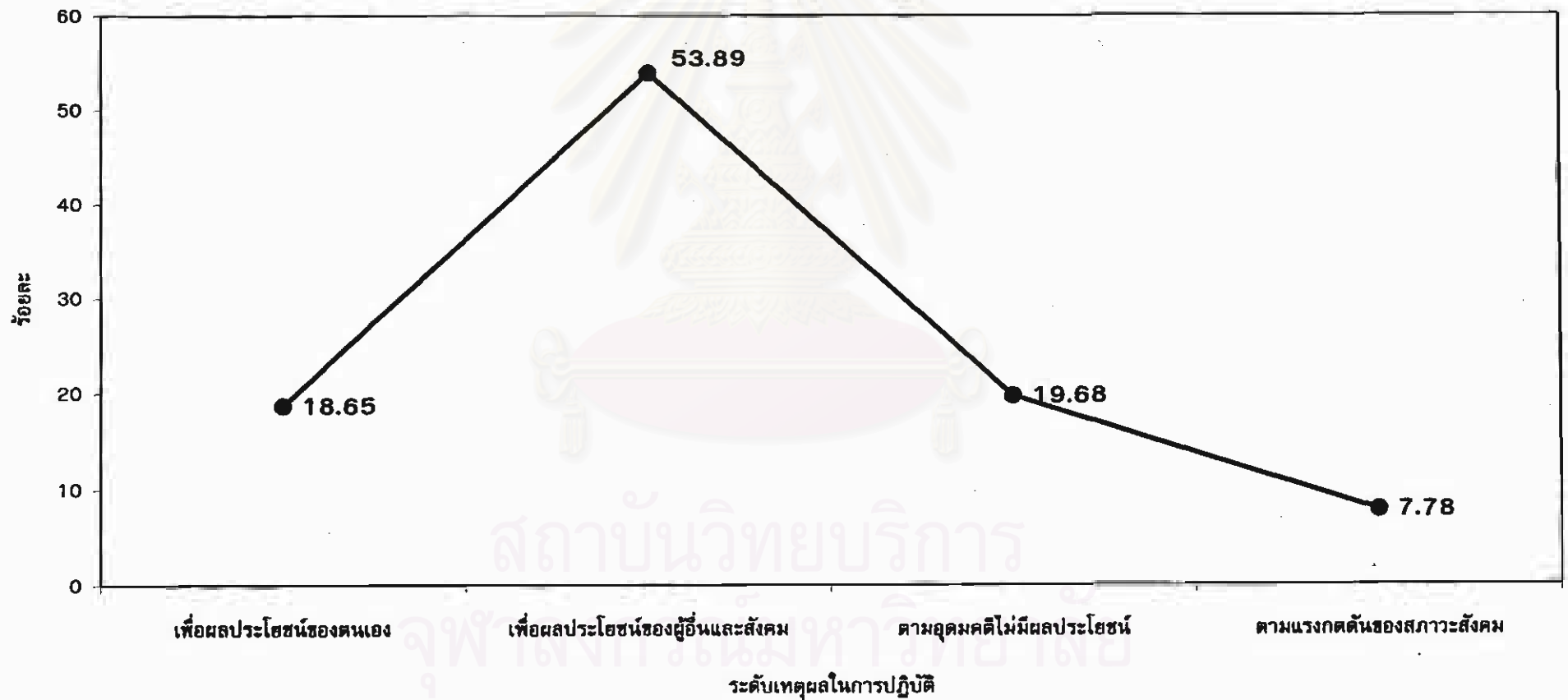
เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมจริยธรรมในหัวข้อเดียวกัน ผู้วิจัยได้ใช้ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ๆ มาเป็นส่วนประกอบในการเปรียบเทียบ โดยแบ่งระดับเหตุผลของการปฏิบัติไว้ 4 ระดับ ดังนี้

1. เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง
2. เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม
3. ตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์
4. ตามแรงกดดันของสภาวะสังคม

จากการวิเคราะห์เนื้อหาพฤติกรรมด้านจริยธรรมเพื่อหาระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจแห่งพฤติกรรมของตัวละครเอกชาวจีนทั้ง 6 คน จากนวนิยายเรื่องเกี่ยวกับชาวจีนในเมืองไทย จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ ต้นสว่างอุ้ย จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย กัง จากเรื่องอยู่กับกังแป๊ะกิม จากเรื่องกตัญญูพิศวาส ทิจจื่อ จากเรื่องไม่ต้องลม เฝิง เทียนซือ จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ และ เหลียง สือพานิชย์ จากเรื่องลอดลายมังกร พบว่า ภาพรวมของตัวละครเอกชาวจีนเหล่านี้มีความประพฤติที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด รองลงมาคือระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม ตามลำดับ (ดูกราฟเส้นหมายเลข 1, ตารางที่ 9 และภาคผนวกประกอบ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กราฟเส้นหมายเลข 1
แสดงผลภาพรวมการวิเคราะห์เนื้อหาพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีน

ตารางที่ 9 : เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ระดับเนื้อหาพฤติกรรมจรรยาบรรณจากนวนิยายกลุ่มตัวอย่าง

ระดับเหตุผล	จดหมายจากเมืองไทย	อยู่กับก๋ง	กตัญญูพิศวาส	ไม้ต้องลม	กระท่อมไม้ไผ่	ลอดสายมังกร	รวม	ร้อยละ
	ความถี่	ความถี่	ความถี่	ความถี่	ความถี่	ความถี่		
เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง	57	31	7	95	51	49	290	18.65
เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม	151	124	195	195	117	56	838	53.89
ตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์	60	49	15	52	88	42	306	19.68
ตามแรงกดดันของสภาวะสังคม	30	0	12	43	28	8	121	7.78
รวม	298	204	229	385	284	155	1555	100.00

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1 ต้นสว่างอุ จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย

จากผลการวิเคราะห์ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติ ดังที่ปรากฏในตารางที่ 10 ผู้วิจัยพบว่า “ต้นสว่างอุ” มีการกระทำในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด คือ จำนวน 151 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 50.67 รองลงมาคือ ระดับที่เป็นไปตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 60 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 20.13 ในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 57 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 19.13 และระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 30 ข้อความ จากทั้งหมด 298 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 10.07

ตารางที่ 10 : แสดงผลการวิเคราะห์ระดับเนื้อหาพฤติกรรมจริยธรรมของต้นสว่างอุ

ระดับเหตุผล	ความถี่	ร้อยละ
เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง	57	19.13
เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม	151	50.67
ตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์	60	20.13
ตามแรงกดดันของสภาวะสังคม	30	10.07
รวม	298	100.00

และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมจริยธรรมประกอบกับระดับเหตุผลในการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้พบว่า “ต้นสว่างอุ” จากนวนิยายเรื่องจดหมายจากเมืองไทย มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ ในระดับเพื่อตนเองสูงสุด คือ จำนวน 9 ข้อความ จากทั้งหมด 57 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 15.79 ด้านความกตัญญูต่เวที ในระดับเพื่อผู้อื่นและสังคมสูงสุด จำนวน 25 ข้อความ จากทั้งหมด 151 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 16.56 ด้านความกล้าทางจริยธรรมและด้านความมีเหตุผล ที่เป็นไปในระดับตามอุดมคติสูงสุด จำนวน 13 ข้อความ จากทั้งหมด 60 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 21.67 และด้านความมีเหตุผล ในระดับตามแรงกดดันของสังคม จำนวน 10 ข้อความ จากทั้งหมด 30 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 33.33

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ได้แก่ ความเสียสละ, การรู้จักสามัคคี, ความเมตตากรุณา, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, ความเคารพผู้อื่น, ความยุติธรรม และความรับผิดชอบ

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม คือ ความใฝ่รู้

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ ได้แก่ ความเสียสละ, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การรู้จักประมาณตน, ความเคารพผู้อื่น, ความใฝ่รู้ และการมีแนวความคิดสร้างสรรค์

และพฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต, ความเสียสละ, การรู้จักสามัคคี, ความเมตตากรุณา, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การมีสำนึก, การรู้จักประมาณตน, ความเคารพผู้อื่น, ความยุติธรรม, ความใฝ่รู้ และความรับผิดชอบ (ดูกราฟเส้นหมายเลข 2)

ตัวอย่างข้อความที่แสดงระดับเหตุผลในการปฏิบัติพฤติกรรมจริยธรรมของต้นสว่างอุ

1). ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความใฝ่รู้

“เวลานี้ลูกอ่านหนังสือไทยรู้เรื่องแล้ว แม่อาจจะแปลกใจที่ลูกเรียนหนังสือไทยทั้งที่เวลาก็มีน้อย งานยุ่งแสนยุ่ง ลูกต้องเรียนเพราะความจำเป็น เพื่อความเจริญในการค้าขายการติดต่อการงานกับผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพวกข้าราชการที่เราต้องอาศัยอำนาจของเขาในการขอใบอนุญาต ลูกพยายามเรียนทั้งเขียนและอ่าน หัดพูดให้ชัดทุกสิ่งไม่พันความพยายามไปได้ มีบางเสียงในภาษาไทยที่ไม่มีในภาษาจีน พวกเรามักพูดเพี้ยนไปเสมอ แม่หุ่ยเอ็งซึ่งเกิดในเมืองไทยแต่โตท่ามกลางคนจีนก็ยังไม่ออกเสียงไม่มีใครได้ การหัดพูดไม่ใช่ของยากเพราะเรามีคนงานไทยมาก พูดผิดก็พยายามแก้” (หน้า 275)

2). ระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที

“ลูกได้พยายามปลื้มเวลามาเขียนจดหมายถึงแม่ด้วยความระลึกถึงเป็นอย่างยิ่ง อยากให้แม่มานั่งเป็นประธานในพิธีและรับไหว้ลูกสะใภ้คนสวยของแม่ แม่มิได้มีโอกาสตีมน้ำชาจากถ้วยที่สะใภ้รินให้ดื่ม ลูกหวังว่าน้องชายของลูกจะได้แต่งงานอย่างมีหน้ามีตา และแม่ได้เห็นหน้าสะใภ้เล็กแทนสะใภ้ใหญ่ผู้อยู่ห่างไกล ได้มีผู้ปรนนิบัติตามฐานะอันควร ลูกไม่มีทางแสดงความกตัญญูได้นอกจากความระลึกถึงและเงินเล็กน้อยที่ลูกหามาได้ การแสดงความกตัญญูด้วยเงินนี้ลูกตะขิดตะขวงใจอยู่มากกว่าเป็นการ ‘ซื้อ’ ดังเจ้าหนี้และลูกหนี้ ลูกที่ไม่ปรนนิบัติพ่อแม่เพียงแต่ส่งเงินมาให้ นั่นเป็นการกระทำที่ดีอยู่ แต่ผู้รับย่อมมี

ความต้องการสิ่งอื่นจากลูกๆมากกว่าเงิน นั่นคือความรัก ความอบอุ่น ความกตัญญูรู้คุณ ลูกชายใหญ่ของแม่คนนี้ไม่อาจจะทำเช่นนั้นได้ด้วยตัวเอง ด้วยร่างกายที่มีชีวิตและเลือดเนื้อ ขอฝากใจมากับลายลักษณ์ทุกฉบับว่าลูกยังมีความระลึกถึงความรักและรู้คุณแม่อยู่ทุกลมหายใจ มิมีลืมเลือนไปเลย” (หน้า 93-94)

3) ระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกล้าทางจริยธรรม

“สมัยไหนก็เหมือนกันแหละแต่วิธีการมักผิดกัน สมัยก่อน

คนสวยงามๆจึงจะมีคนเห็น คนไหนสวยและมีคุณสมบัติก็จะมีคนมาสนใจ ได้มีโอกาสแต่งงานดี คนไหนไม่สวยไม่มีคนสนใจ แต่ไม่มีใครมาอวดความงามประกวดประชันกันเก็บสตางค์คนดูแบบนี้ แยกไม่อายเขามั่งรีงที่ต้องเดินไปให้ผู้ชายดูเหมือนเขาไปดูม้าแข่งหรือว่าดูหนังหรือดูดีโก้ แยกสวยออกไปเดินตามถนนชาวบ้านก็สนใจ ผู้ชายก็มอง ไม่มีความจำเป็นต้องไปประกวดไหนพวกแกร้าร้องอยากได้อิสระอย่างผู้ชาย เพราะผู้หญิงต้องทำงานเท่ากับผู้ชาย ทำไมไม่ตั้งหน้าตั้งตาทำงานให้สมกับที่อวดอ้างว่ามีความสามารถ ทำไมจึงหันไปหาเรื่องอวดความงาม อย่างนี้เรียกว่าไม่แน่จริง ผู้หญิงสมัยนี้ถ้าพ่อแม่เลี้ยงอย่างแต่ก่อนก็กล่าวหาว่าพ่อแม่กักขัง พอปล่อยเข้าก็เหิง ไม่เห็นจะทำงานอย่างที่ว่า แยกดูหน้าของแยกเป็นตัวอย่างบ้าง เขาดูแลงานแทนตาของแยกมาตั้งแต่อายุสิบหกไม่เคยปริปากบ่น ต้องดูแลคนงานนับสิบ เขาทำงานจริงนั้นแหละผู้หญิงสมัยใหม่ที่แท้จริงละ ไม่ครึ่งๆกลางๆ เวลาทำงานก็ทำจริง เวลาเป็นผู้หญิงก็ไม่ซัดตา เขาอาจจะซักรดคล่องแต่ตัวทันสมัยแต่ก็พอประมาณ เรื่องงานละก็ลำหน้าผู้หญิงทุกคน” (หน้า 452-453)

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผล

“ลูกสายหน้าออกจะสลัดใจอยู่ น่าเสียดายเงินที่มาสูญไปใน

ร้านเหล้า แทนที่จะเอามาใช้ประโยชน์ให้สมกับที่พ่อแม่หาไว้ เขาเอามาผลาญแบบนี้แย่งจริงๆวิธีอวดรวยยังมีมาก เช่น บริจาคเงินเข้าองค์การกุศล สร้างโรงพยาบาล โรงเรียน วัดหรืออะไรก็ได้ แทนที่จะเอามาทิ้งเล่น แล้วผู้ที่รับเลี้ยงของเขาใช้ว่าจะรู้สึกเป็นบุญคุณ เขาหัวเราะเยาะเอาเสียอีก ถ้าสร้างโรงพยาบาลคนจนๆยังจะยกมือไหว้ว่ามีน้ำใจ ทั้งได้บุญและได้อวดรวยสมใจ ชื่อก็จารึกอยู่บนตึกไปจนกว่าตึกจะพังทลาย สิบปีอาจจะถึงร้อยปีเสียด้วยซ้ำ แทนที่จะละลายไปแบบนี้ น่าเสียดายจริงๆและน่าเป็นห่วง เด็กหนุ่มๆที่รีเทียวตั้งแต่อายุยังไม่ยี่สิบห้า ถูกชักเป็นห่วงเว่งคิมขึ้นมาทันที สมัยนี้ช่างมือบายมุขช่วยวนให้เด็กเสียมากจริงๆ ถ้าเด็กๆหลานๆของแม่เป็นอย่างนี้เราก็คงซ้ำใจตาย” (หน้า 381)

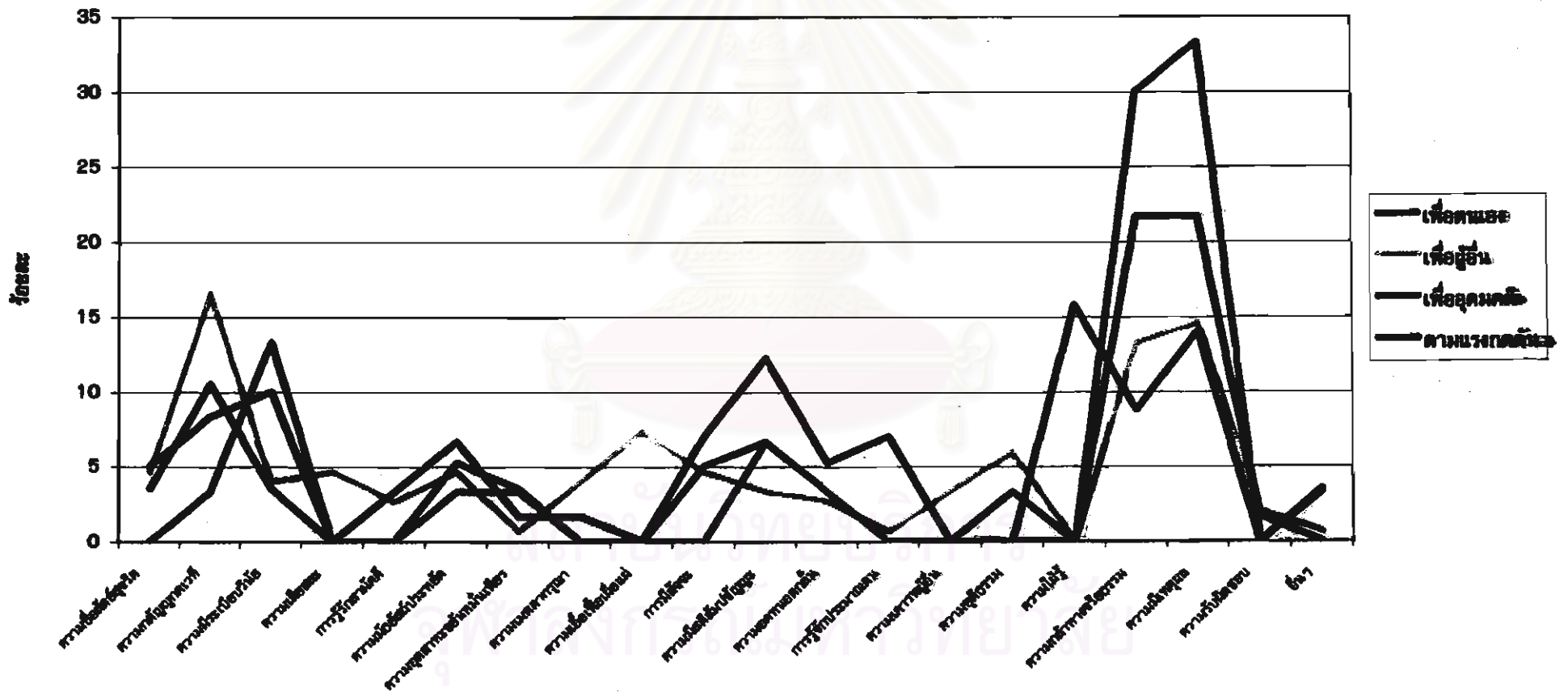
4).ระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผล

“พ่อไม่เพียงกับแก่เรื่องนี้หรอก พ่ออพยพมาอาศัยแผ่นดินเขา อยู่สร้างตัวมาจนร่ำรวยก็ต้องสำนึกในบุญคุณของแผ่นดินนี้บ้างตามสมควร แต่ไม่ใช่ว่าสำนึกในบุญคุณอย่างหลับหูหลับตา เรามีสติปัญญาไม่ใช่เด็ก พ่ออาจจะวิจารณ์เขาในแง่ไม่ดีหลายอย่าง เพราะพ่อหวังดี พ่ออยากจะบอกพวกเขาว่าทำอย่างนี้ไม่ถูก ทำอย่างนั้นไม่เหมาะสมสมควร แต่พ่อไม่มีโอกาส พ่ออยากจะบอกเขาว่าทำอย่างนี้จะได้ตั้งตัวจะได้ร่ำรวยถึงไม่รวยจนเป็นเศรษฐีก็ พอมีพอกิน พ่อไม่เห็นด้วยที่พวกคนมีเงินเอาเงินมาลงทุนสร้างคลับสร้างสถานอาบอบนวด การก่อสร้างของอย่างนั้นทำให้ร่ำรวยเร็ว เรียกทุนคืนได้ในเวลาไม่กี่ปี ไม่เหมือนสร้างโรงงาน ถ้าไรเข้าต้องลงทุนมาก พ่อมีความรู้สึกเชิงดูถูกดูหมิ่นพวกเขาเพราะเป็นวิสัยของมนุษย์ แต่พ่อก็หวังดีต่อเขาและชาติบ้านเมืองของเขา ไม่อยากเห็นบ้านเมืองที่พ่อมาอาศัยอยู่ต้องแบมือขอเขา ร่ำไป เงินไม่มีพอซื้อของก็กู้เขามาซื้อ กู้เขาเอามาใช้ และใช้ไปในทางฟุ่มเฟือย” (หน้า 519-520)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กราฟเส้นหมายเลข 2
แสดงผลภาพรวมการวิเคราะห์ระดับเหตุผลในการปฏิบัติของต้นสังกัด

3.2 กัง จากเรื่องอยู่กับกัง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจแห่งพฤติกรรมของกัง (ดูตารางที่ 11 และภาคผนวกประกอบ) ผลการวิจัยพบว่า “กัง” มีพฤติกรรมในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมอยู่ในลำดับสูงสุด คือ จำนวน 124 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 60.78 รองลงมาคือ ระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 49 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 24.02 และในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 31 ข้อความ จากทั้งหมด 204 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 15.20

อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏพฤติกรรมจริยธรรมของ “กัง” ที่กระทำตามแรงกดดันของสภาวะสังคม

ตารางที่ 11 : แสดงผลการวิเคราะห์ระดับเนื้อหาของพฤติกรรมจริยธรรมของกัง

ระดับเหตุผล	ความถี่	ร้อยละ
เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง	31	15.20
เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม	124	60.78
ตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์	49	24.02
ตามแรงกดดันของสภาวะสังคม	0	0
รวม	204	100.00

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมจริยธรรมประกอบกับระดับเหตุผลในการปฏิบัติ ผู้วิจัยพบว่า “กัง” มีพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านความอดสาหัสขยันหมั่นเพียร ในระดับเพื่อตนเองสูงสุด คือ จำนวน 6 ข้อความ จากทั้งหมด 31 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 19.35 ด้านความมีเหตุผล ในระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมสูงสุด จำนวน 41 ข้อความ จากทั้งหมด 124 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 33.06 ในขณะที่เดียวกับที่มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผล ในระดับที่เป็นไปตามอุดมคติสูงสุดเช่นเดียวกัน คือ จำนวน 10 ข้อความ จากทั้งหมด 49 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 20.41

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเหตุผลเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ได้แก่ การรู้จักสามัคคี, ความเมตตากรุณา, ความมีสติสัมปชัญญะ, ความอดทนอดกลั้น, ความเคารพผู้อื่น, ความยุติธรรม, ความกล้าทางจริยธรรม และการรักความสะอาด

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเหตุผลเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต, ความมีระเบียบวินัย และการรักความสะอาด

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเหตุผลตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ ได้แก่ ความเสียสละ, การรู้จักสามัคคี, ความมัตถยัสต์ประหยัด, ความอดสาหะขยันหมั่นเพียร, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความอดทนอดกลั้น (ดูกราฟเส้นหมายเลข 3 ประกอบ)

ทั้งนี้ จากผลการสำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรม ผลการวิจัยไม่พบพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีสำนึก และด้านความใฝ่รู้ ในนวนิยายเรื่องอยู่กับกิ้งนี้

ตัวอย่างข้อความที่แสดงระดับเหตุผลในการปฏิบัติพฤติกรรมจริยธรรมของกิ้ง

1).ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความอดสาหะขยันหมั่นเพียร

“ยามไม่มีงานทำตามคำสั่งของร้านค้า กิ่งจะคิดसानเครื่องใช้ที่จำเป็นเก็บตุนไว้เผื่อจะมีคนมาเลือกซื้อ แต่ก็ก็จะเลือกทำเฉพาะสิ่งที่คาดว่าจะขายได้แน่ๆ กิ่งไม่เคยมีวันหยุด ทำงานอย่างคร่ำเคร่งตั้งแต่เช้าจรดเย็นทุกวัน” (หน้า 178)

2).ระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผล

“เราก็เคยเป็นหนุ่มเป็นสาวมาก่อนชานะเง็กงู คิดให้ตีคิดให้สมกับเป็นแม่คน คิดให้สมกับเป็นผู้หลักผู้ใหญ่ คนไทยหรือคนจีนก็เหมือนคนร่วมเชื้อชาติ ผิวพรรณกันนั้นแหละ เพียงแต่ต่างภาษาต่างขนบธรรมเนียมประเพณีเท่านั้น ไม่เห็นจะมีอะไร ผิดกันจนอยู่ด้วยกันไม่ได้เลย ขนบธรรมเนียมที่ต่างกันก็ได้ขัดกันจนเป็นปฏิปักษ์....นี่เราว่าโดยทั่วไปนะ” กิ่งยกถ้วยน้ำชาขึ้นจิบ ใบหน้าเคร่ง แล้วกล่าวต่อ “ทีนี้ในส่วนที่เป็นเรื่องของชีวิตครอบครัว ถ้าเพิ่งแต่งงานกับผู้หญิงไทยคนนี้ โดยเขาพอใจกันรักกันอย่างจริงๆ ล้อคิดหรือว่าจะมีอะไรมาแยกเขาได้ เขาจะรำรวยหรือยากจน เขาจะมีความสุขหรือมีความทุกข์ นั้นเป็นเรื่องอนาคตที่ไม่มีใครคาดถูก เป็นเรื่องที่พรหมบนฟ้าจะลิขิต เป็นเรื่องของชะตาชีวิตของคนเราที่ไม่มีใครฟันได้ ในเมื่อเรื่องของอนาคตเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นคาดไม่ถูก ล้อจะไปกังวลทำไม

ถ้าอาชีพจะแต่งงานกับผู้หญิงคนนี้แล้วเขามีความสุข นั่นเป็นสิ่งที่ดีไม่ใช่หรือ ล้อคิดดูเสียใหม่ คิดให้ดี ล้อจะให้ลูกชายล้อมีความสุขกับปัจจุบันที่มองเห็นจับต้องได้ หรือจะให้เขาจำใจแต่งงานกับผู้หญิงที่โหนดไม่รู้ที่ล้อชอบและต้องไม่มีความสุข...” (หน้า 232-233)

3).ระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผล

“กึ่งเสริมขึ้นอีกว่า “สิ่งที่เราทำด้วยใจรักที่สุดคือสิ่งที่ดีที่สุด ซึ่งอาจจะไม่ใช่งานที่ให้ผลประโยชน์กับเรามากที่สุด” (หน้า 164-165)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 แปะกิม จากเรื่องกตัญญูพิศวาส

จากตารางที่ 12 (ดูภาคผนวกประกอบ) ผลการวิเคราะห์เนื้อหา พฤติกรรมทางจริยธรรมของแป๊ะกิม ผู้วิจัยพบว่า “แป๊ะกิม” มีพฤติกรรมจริยธรรมเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมในระดับสูงสุด คือ จำนวน 195 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 85.15 รองลงมาในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 15 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 6.55 ลำดับถัดมา ได้แก่ ระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 12 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.24 และระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 7 ข้อความ จากทั้งหมด 229 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 3.06

ตารางที่ 12 : แสดงผลการวิเคราะห์ระดับเนื้อหาพฤติกรรมจริยธรรมของแป๊ะกิม

ระดับเหตุผล	ความถี่	ร้อยละ
เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง	7	3.06
เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม	195	85.15
ตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์	15	6.55
ตามแรงกดดันของสภาวะสังคม	12	5.24
รวม	229	100.00

และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมทางจริยธรรมประกอบกับเหตุผลแห่งการกระทำ ผู้วิจัยได้พบว่า “แป๊ะกิม” จากนวนิยายเรื่องกตัญญูพิศวาส มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ในระดับเพื่อตนเองสูงสุด คือ จำนวน 2 ข้อความ จากทั้งหมด 7 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 28.57 ด้านความเมตตากรุณาอยู่ในระดับเพื่อผู้อื่นและสังคมเป็นลำดับแรก ด้วยจำนวน 45 ข้อความ จากทั้งหมด 195 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 23.08 ด้านความเคารพผู้อื่น และด้านความกล้าทางจริยธรรม ในระดับเพื่ออุดมคติสูงสุด จำนวน 4 ข้อความ จากทั้งหมด 15 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 26.67 และด้านความเสียสละและด้านความกล้าทางจริยธรรมที่เป็นไปในระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 3 ข้อความ จากทั้งหมด 12 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 25.00

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที, ความเสียสละ, การรู้จักสามัคคี, ความมັธยัสถ์ประหยัด, ความเมตตากรุณา, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การมีสัจจะ, ความยุติธรรม, ความกล้าทางจริยธรรม และความมีเหตุผล

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต, ความมีระเบียบวินัย, ความอดุสาหะขยันหมั่นเพียร, ความอดทนอดกลั้น และความยุติธรรม

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที, ความมีระเบียบวินัย, ความเสียสละ, ความเมตตากรุณา, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การมีสัจจะ, ความมีสติสัมปชัญญะ และความอดทนอดกลั้น

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต, ความกตัญญูกตเวที, ความมีระเบียบวินัย, การรู้จักสามัคคี, ความมັธยัสถ์ประหยัด, ความอดุสาหะขยันหมั่นเพียร, ความเมตตากรุณา, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การมีสัจจะ, ความเคารพผู้อื่น และความยุติธรรม (ดูกราฟเส้นหมายเลข 4 ประกอบ)

ทั้งนี้ จากผลการสำรวจพฤติกรรมด้านจริยธรรม ผู้วิจัยไม่พบพฤติกรรมจริยธรรมในด้านการรู้จักประมาณตน, ด้านความใฝ่รู้, ด้านความรับผิดชอบ และด้านอื่นๆ ในนวนิยายเรื่องนี้

ตัวอย่างข้อความที่แสดงระดับเหตุผลในการปฏิบัติพฤติกรรมจริยธรรมของแป๊ะกิม

1). ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

o พฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย

“คนแก่ออย่างอ้วมีที่ไปเยอะแยะ....ถ้าคิดกันอย่างคนมั่งง่ายที่สุดล่ะก็ ขณะนี้อ้วยังแข็งแรงพอที่จะเข้าไปปรับใช้ตามศาลเจ้าแลกข้าวแลกที่หลับนอนไปได้อย่างสบาย แต่อ้วคิดว่าอ้วคงทำอย่างนั้นไม่ได้หรอก ยังมีแรงก็ต้องดิ้นรนหาที่อยู่แล้วก็ทำมาหากินเลี้ยงตัวเองต่อไปอีก บอกตรงๆนะจิว คนอย่างอ้วนี่อยู่ที่ไหนก็ได้เพราะไม่ซีเกียง แล้วก็ไม่ได้เป็นทาสของความสะดวกสบายอยู่แล้ว” (หน้า 233)

2).ระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

“สาธุ ขอให้เจ้าทุกศาลที่ศักดิ์สิทธิ์คุ้มครองจงด้วยเถอะ...อ้าว สงสารลูกเมียเขาจริง ๆ ไม่รู้โอโหน้อไหนอะไรด้วยเลย จะต้องมาตกทุกข์ได้ยากก็เพราะขาดหมงไปนี่แหละ” (หน้า 407)

3).ระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความเคารพผู้อื่น

“ตัวบ้านไม่ได้สำคัญไปกว่าตัวคนอยู่หรอก” ปะกะมพูด
“ยิ่งอย่างเราสองคนนี่ เราคบกันชอบพอกันด้วยน้ำใสใจคอ ไม่ใช่เพราะฐานะเงินทอง” (หน้า 219)

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกล้าทางจริยธรรม

“ชายชราเอี้ยวตัวไปมองทางกันตรอกก็เห็นสมศรีเดินฉับ ๆ ออกมาจากทางห้องที่หล่อนเช่าอยู่ แกจึงยิ้มออกมาอย่างเข้าใจความรู้สึกของหญิงแม่บ้านอย่าง เชิงที่มีต่อผู้หญิงอย่างสมศรี เมื่อสมศรีเดินใกล้มาเกือบถึงตัว แกก็ยิ้มให้แล้วร้องทักออกไปว่า “จะไปทำงานแล้วหรือ” (หน้า 98)

4).ระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความเสียสละ

“จิวกับเชิง ลือสองคนก็เป็นผู้ใหญ่แล้ว อ้าวเชื่อว่ามี ความรอบคอบที่จะเลือกทางเดินของตัวเอง....ถ้าความยุติธรรมยังมีอยู่ เราคงได้พบกันอีกวันหน้า แต่วันนี้อ้าวบอกได้เพียงว่าชีวิตอ้าวได้แลกให้กับลือสองคนไปแล้ว” (หน้า 607)

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกล้าทางจริยธรรม

“ไม่มีเวลาที่จะมาพูดกันถึงเรื่องความจริงความเท็จแล้วละ เมื่อเกิดเหตุอย่างนี้ขึ้นเขาต้องรวบตัวเจ้าของบ้านต้นเพลิงไว้ก่อน ผิดถูกว่ากันทีหลัง....ลือสองคนไม่ต้องเป็นทุกข์เรื่องอ้วมากนักหรอก อ้วแก่มากแล้ว ถ้าเป็นเทียนไขก็เหลือไว้อยู่อีกนิดเดียว เท่านั้น....แต่ลือสองคนยังหนุ่มสาว ยังมีภาระต้องรับผิดชอบอีกมาก ผิดกับอ้วที่ไม่มีห่วงอะไร หน้าสิ่ว หน้าขวานอย่างนี้ให้อ้วออกหน้าเถอะ” (หน้า 605)

3.4 ทিজื่อ จากเรื่องไม่ต้องลม

จากผลการวิเคราะห์ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติ ดังที่ปรากฏในตารางที่ 13 (ดูภาคผนวกประกอบ) ผู้วิจัยพบว่า “ทিজื่อ” มีการกระทำในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด คือ จำนวน 195 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 50.65 รองลงมาคือ ระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 95 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 24.68 ในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 52 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 13.51 และระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 43 ข้อความ จากทั้งหมด 385 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 11.17

ตารางที่ 13 : แสดงผลการวิเคราะห์ระดับเนื้อหาพฤติกรรมจริยธรรมของทিজื่อ

ระดับเหตุผล	ความถี่	ร้อยละ
เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง	95	24.68
เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม	195	50.65
ตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์	52	13.51
ตามแรงกดดันของสภาวะสังคม	43	11.17
รวม	385	100.00

และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมจริยธรรมประกอบกับระดับเหตุผลในการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้พบว่า “ทিজื่อ” มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูต่อบุคคลและด้าน การมีสำนึก ในระดับเพื่อตนเองสูงสุด คือ จำนวน 13 ข้อความ จากทั้งหมด 95 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 13.68 ด้านความกตัญญูต่อบุคคล ในระดับเพื่อผู้อื่นและสังคมสูงสุด จำนวน 40 ข้อความ จากทั้งหมด 195 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 20.51 ด้านการมีสำนึกที่เป็นไปในระดับตามอุดมคติสูงสุด จำนวน 7 ข้อความ จากทั้งหมด 52 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 13.46 และด้านความเสียสละ, ด้านการรู้จักสำนึก และด้านความกล้าทางจริยธรรม ในระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 8 ข้อความ จากทั้งหมด 43 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 18.60

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย, การรู้จักสำนึก และความยุติธรรม

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม คือ การมีแนวความคิดสร้างสรรค์

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย, การรู้จักสามัคคี, ความอดทนอดกลั้น, ความใฝ่รู้ และการมีแนวความคิดสร้างสรรค์

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที, ความมีระเบียบวินัย, ความมีธรรมาภิบาล, การมีสติ, ความอดทนอดกลั้น, การรู้จักประมาณตน, ความเคารพผู้อื่น, ความยุติธรรม, ความใฝ่รู้ และการมีแนวความคิดสร้างสรรค์ (ดูกราฟเส้นหมายเลข 5 ประกอบ)

ตัวอย่างข้อความที่แสดงระดับเหตุผลในการปฏิบัติพฤติกรรมจริยธรรมของทีจือ

1).ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที

“ได้ทดแทนผู้มีพระคุณ อุปการะดูแลลูกๆของพี่สาวผู้มีพระคุณ จนศึกษาสำเร็จชั้นสูง มีงานทำกันดีๆ ไม่มีลูกคนไหนของพี่พวกจะตกอับ เท่านั้นก็เป็นสุขพอสำหรับหัวใจของเขา” (เล่ม 2 หน้า 735)

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านการมีสติ

“ด้วยมือทั้งสองข้างนี้ และด้วยมันสมองของเขา เขาจะสร้างอาณาจักรของเขาขึ้นมาให้ได้วันหนึ่ง แม้จะกินเวลาอีกกี่สิบปีก็ตามแต่” (เล่ม 2 หน้า 396)

2).ระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที

“ทีจือเอี่ยมมือไปคล้ำที่น่อง น้ำเหนียวๆ คาวจัดเประะเปื้อนเต็มมือ เลือดทั้งนั้น ท่านคงจะถูกปืนเมื่อครู่ตอนที่เขาเองก็ล้มลงไป แต่ชายชาติทหารไม่ปรึกษาบ่นยังลากเขาวิ่งมาจนถึงนี้ ทีจือตื่นตื่นใจ เร็วแรงไม่รู้ว่ามีมาจากไหน ลากผู้การขึ้นบนตลิ่ง ให้ท่านเกาะหลังแบกท่านวิ่งหนีต่อไปในทิศทางเดียวกับที่เห็นคนอื่น ๆ ไป” (เล่ม 1 หน้า 293)

3).ระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านการมีสังจะ

“ทิจอเคยอยู่กับกองทหาร อาวุธทุกชนิดที่ใช้ในการรบเขารู้จัก
ทั้งนั้น และได้ตั้งใจไว้แล้วว่าจะไม่มัววันผลัดมันขึ้นเป็นอันขาด” (เล่ม 2 หน้า 581)

4).ระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความเสียสละ

“ทิจอขี่มือไปที่บรรดากรรมกรในคอกขัง “คนงานของผมทั้งนั้น
คือผมรับเหมาก่อสร้าง มีคนงานมาก บางที่ทำงานกันเย็นก็กลับบ้านค่ำไปหน่อยจึงถูกจับว่า
เร่ร่อนไม่มีงานทำ แต่ที่จริงพวกนี้ทำงานกับผมทั้งนั้น หัวหน้าคนงานเขาจำได้ทุกคน” ทิจอ
พยายามอธิบาย “ผมยินดีจะประกันตัวคนงานเหล่านี้ทุกคน” (เล่ม 2 หน้า 575)

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านการรู้จักสามัคคี

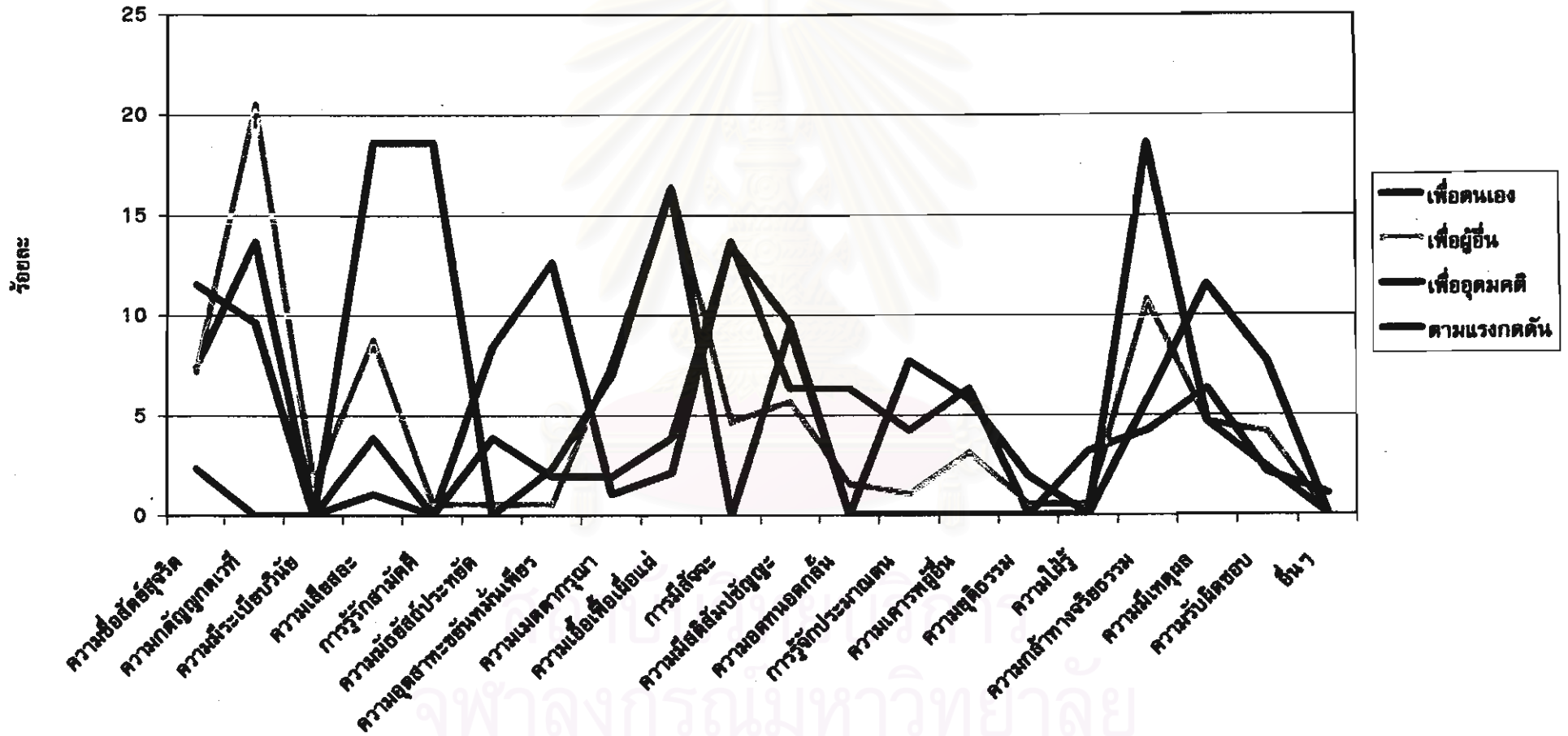
“ครับหลวงพ่ ผมเป็นอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัย ช่วยคน
ถูกระเบิดลงรอดตายมาหลายคนแล้วครับ” ทิจอเล่าอย่างภูมิใจเล็กน้อย “รถราผู้คนก็ให้
ออกไปช่วย” (เล่ม 2 หน้า 599)

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกล้าทางจริยธรรม

“ผมเป็นเพียงหัวหน้าคนงานมาก่อน งานไหนได้เงินผมรับ
ทั้งนั้น แต่ผมต้องซื่อสัตย์ต่อนายจ้างของผม ใครจ้างผมก่อนผมก็ต้องรับผิดชอบงาน ทำงาน
ของท่านให้เสร็จก่อน งานอื่นยังรับไม่ได้” (เล่ม 2 หน้า 610)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กราฟเส้นหมายเลข 5
แสดงผลภาพรวมการวิเคราะห์ระดับเหตุผลในการปฏิบัติของทิจิอ

3.5 เฝิง เทียนซือ จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่

ผู้วิจัยวิเคราะห์ระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการกระทำของเฝิง เทียนซือ (ดูตารางที่ 14 และภาคผนวกประกอบ) ผลการวิจัยพบว่า “เฝิง เทียนซือ” มีพฤติกรรมในระดับที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมอยู่ในอันดับสูงสุด คือ จำนวน 117 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 41.20 รองลงมา ระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 88 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 30.99 ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 51 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 17.96 และระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 28 ข้อความ จากทั้งหมด 284 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 9.86

ตารางที่ 14 : แสดงผลการวิเคราะห์ระดับเนื้อหาพฤติกรรมจริยธรรมของเฝิง เทียนซือ

ระดับเหตุผล	ความถี่	ร้อยละ
เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง	51	17.96
เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม	117	41.20
ตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์	88	30.99
ตามแรงกดดันของสภาวะสังคม	28	9.86
รวม	284	100.00

ในส่วนของ การพิจารณาพฤติกรรมจริยธรรมประกอบระดับเหตุผลแห่ง ความประพฤติ ผู้วิจัยพบว่า “เฝิง เทียนซือ” ในนวนิยายเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ มีพฤติกรรม จริยธรรมด้านความใฝ่รู้ ในระดับเพื่อตนเองสูงสุด จำนวน 8 ข้อความ จากทั้งหมด 51 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 15.69 ด้านความกตัญญูแก่เวที ในระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่น และสังคมสูงสุด จำนวน 22 ข้อความ จากทั้งหมด 117 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 18.80 ด้าน ความเสียสละอยู่ในระดับตามอุดมคติสูงสุด คือ จำนวน 10 ข้อความ จากทั้งหมด 88 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 11.36 และด้านความกล้าทางจริยธรรม ในระดับที่เป็นไปตาม อุดมคติสูงสุด จำนวน 8 ข้อความ จากทั้งหมด 28 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 28.57

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย, ความเสียสละ, ความมัธยัสถ์ประหยัด, ความเมตตากรุณา,

ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การรู้จักประมาณตน, ความยุติธรรม, การรู้จักให้อภัย และการรักความสะอาด

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย และการรักความสะอาด

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ ได้แก่ ความมັธยัสถ์ประหยัด และการรู้จักประมาณตน

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม ได้แก่ ความกตัญญูกตเวที, ความมีระเบียบวินัย, ความเสียสละ, ความมັธยัสถ์ประหยัด, ความอดุสาหะขยันหมั่นเพียร, ความเมตตากรุณา, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การมีสัจจะ, การรู้จักประมาณตน, ความเคารพผู้อื่น, ความใฝ่รู้, ความรับผิดชอบ และการรักความสะอาด (ดูกราฟเส้นหมายเลข 6 ประกอบ)

ทั้งนี้ จากผลการสำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรมของ “เผิง เทียนซือ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ ไม่พบพฤติกรรมจริยธรรมด้านกรรู้จักสามัคคี ในนวนิยายเรื่องนี้

ตัวอย่างข้อความที่แสดงระดับเหตุผลในการปฏิบัติพฤติกรรมจริยธรรมของเผิง เทียนซือ

1).ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความใฝ่รู้

“เทียนซือไม่รู้สิถึงวงจมนิดเดียว วันรุ่งขึ้นเมื่อมาถึงบ้าน หลียง เห็นญาติสนิทของเขาลงมือลอกโคลงกลอนในตำราเล่มหนึ่งลงกระดาษที่ฉีกเป็นใบปลิว แล้วเที่ยวปิดไว้จนเต็มห้อง ไม่เว้นมุ้งม่าน ขอบประตูหน้าต่าง “ทำอะไรนะฮี้ นายนี้พิลึกใหญ่แล้ว” หลียงใช้ห้องนั้นร่วมกับเขาเหมือนกัน

“ปิดไว้แบบนี้ ฉันจะได้ท่องขึ้นใจซีนายก็...ตื่นขึ้นมาก็มองเห็น ใ้ที่จะต้องท่อง ลืมตา หลับตาก็เห็น ฉันจะต้องท่องตำราเล่มหนึ่งว่าด้วยสรรพคุณยาให้ได้เร็วที่สุด” (เล่ม 1 หน้า 272)

2).ระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที

“เขามองท่าทางที่แกจิบน้ำชาด้วยความสงสารเจี๊ยบๆ เมื่อมาถึง

ใหม่นั้น ปู่ยากจนจนขั้นแค่นเสียนจนไม่สามารถจะซื้อใบชามาชงดื่มได้แต่ต้มน้ำร้อนเปล่าๆ แทน
บัดนี้เทียนชื่อปรนเปรอแกด้วยใบชาอย่างดี...ชนิดที่มีดอกมะลิแห้งๆลอยสวยอยู่บน
ผิวน้ำร้อน...ไม่ก็หาซื้อชาชนิดอื่นมาให้แกลองชิมรส” (เล่ม 2 หน้า 441)

3).ระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความเสียสละ

“ไม่เห็นจะทำมาหากินหาทองซักเท่าไรเลย...โน่น...เขาว่า
ออกไปบ้านนอกโน่น...ถูกเมียอยู่ยงใจกันก็ไม่ว่า...ฉันได้ยินว่าต้องทำมาหากินตัวเป็นเกลียว”
(เล่ม 2 หน้า 753)

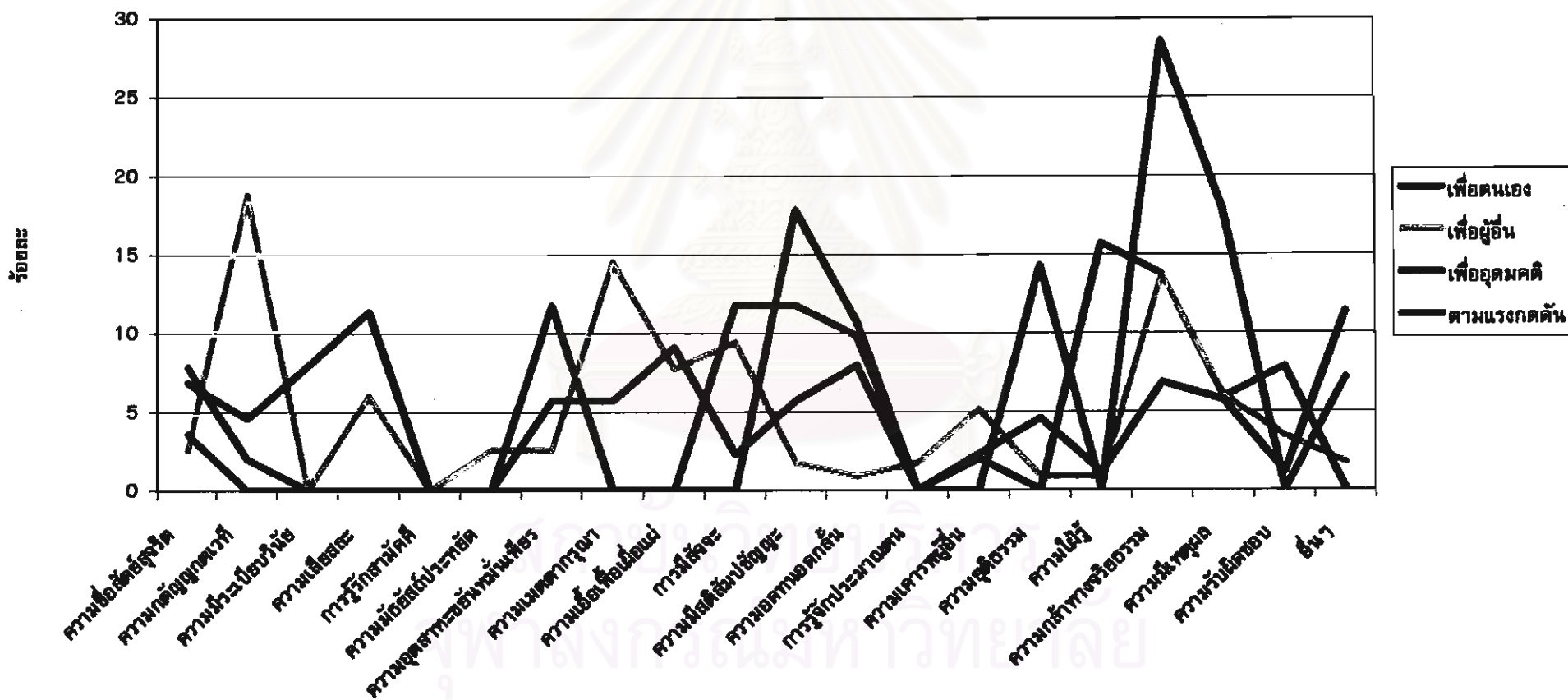
4).ระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกล้าทางจริยธรรม

“ผมจะมีชีวิตแค่มีข้าวกิน แล้วทำตามคำสั่งคนอื่นเหมือนไม่มี
สมองของตัวเองไม่ได้หรอกครับ พวกที่เขาให้เราไปโจมตีกล่าวโทษนี้ผมไม่เคยรู้เลยว่าเขาดีเลว
จริงแค่ไหน” (เล่ม 1 หน้า 273)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กราฟเส้นหมายเลข 6
แสดงผลภาพรวมการวิเคราะห์ระดับเหตุผลในการปฏิบัติของเผิง เทียนซือ

3.6 เหลียง สือพานิชย์ จากเรื่องลอตลายมังกร

จากตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์เนื้อหาพฤติกรรมทางจริยธรรมของ เหลียง สือพานิชย์ ผู้วิจัยพบว่าระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติของ “เหลียง สือพานิชย์” เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด คือ จำนวน 56 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 36.13 รองลงมาได้แก่ ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง จำนวน 49 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 31.61 ลำดับถัดมา คือ ระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ จำนวน 42 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 27.10 และระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 8 ข้อความ จากทั้งหมด 155 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.16 (ดูภาคผนวกประกอบ)

ตารางที่ 15 : แสดงผลการวิเคราะห์ระดับเนื้อหาพฤติกรรมทางจริยธรรมของ
เหลียง สือพานิชย์

ระดับเหตุผล	ความถี่	ร้อยละ
เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง	49	31.61
เพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม	56	36.13
ตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์	42	27.10
ตามแรงกดดันของสภาวะสังคม	8	5.16
รวม	155	100.00

และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมทางจริยธรรมประกอบกับเหตุผลแห่งการกระทำ ผู้วิจัยพบว่า “เหลียง สือพานิชย์” มีพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านความมีเหตุผล ในระดับเพื่อตนเองสูงสุด คือ จำนวน 9 ข้อความ จากทั้งหมด 49 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 18.37 ด้านความกล้าทางจริยธรรมอยู่ในระดับเพื่อผู้อื่นและสังคมมากที่สุด จำนวน 11 ข้อความ จากทั้งหมด 56 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 19.64 ด้านความมีเหตุผลที่เป็นไปในระดับตามอุดมคติสูงสุด จำนวน 10 ข้อความ จากทั้งหมด 42 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 23.81 และด้านการมีแนวความคิดสร้างสรรค์ ในระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม จำนวน 3 ข้อความ จากทั้งหมด 8 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 37.50

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ได้แก่ ความกตัญญูตเวที, ความเมตตากรุณา, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การมีสัจจะ และ ความยุติธรรม

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย, ความอดุสาหะขยันหมั่นเพียร, การรู้จักประมาณตน และการมีแนวความคิดสร้างสรรค์

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ ได้แก่ ความมັธยัสถ์ประหยัด, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, ความอดทนอดกลั้น, การรู้จักประมาณตน และการมีแนวความคิดสร้างสรรค์

พฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ปรากฏในระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต, ความกตัญญูตเวที, ความมีระเบียบวินัย, การรู้จักสามัคคี, ความมັธยัสถ์ประหยัด, ความเมตตากรุณา, ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่, การมีสัจจะ, ความมีสติสัมปชัญญะ, ความอดทนอดกลั้น, การรู้จักประมาณตน, ความเคารพผู้อื่น, ความมีเหตุผล และความรับผิดชอบ (ดูกราฟเส้นหมายเลข 7 ประกอบ)

ทั้งนี้ จากผลการสำรวจพฤติกรรมทางจริยธรรม ไม่พบพฤติกรรมจริยธรรมด้านความเสียสละ และด้านความใฝ่รู้ ในนวนิยายเรื่องนี้

ตัวอย่างข้อความที่แสดงระดับเหตุผลในการปฏิบัติพฤติกรรมจริยธรรมของ ເຫລິຍງ ສີອາພານິຍ໌

1). ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผล

“ป้อมองหน้าป่าเบิกก็กับพี่ชาญชัย แล้วก็พูดด้วยน้ำเสียงที่เครียดขึ้น ทุกวันนี้ ‘นัฏกิจโกศล’ ก็เหมือนเรือลำหนึ่งที่เราปรารถนาจะบรรทุกทุกหลานข้ามน้ำข้ามทะเลไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง แม้ว่าเรือมันจะเก่าหรือเทอะทะไม่น่าดูอยู่บ้าง แต่คนเรือทุกคนก็ทุ่มเทจิตใจให้กับมัน และเราเชื่อมั่นว่าเรือลำนี้จะไม่มีวันล่มลงง่าย ๆ ทราบเท่าที่ทุกหลานทุกคนร่วมแรงร่วมใจกัน ประคับประคองมันตามความรู้ความสามารถ” (หน้า 109)

2).ระดับเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความกล้าทางจริยธรรม

“ส่วนเรื่องที่ยอมรับผิดแทนสูงเทียน ปูอธิบายว่า “เราเป็นผู้ใหญ่เมื่อใช้เด็กทำงานแล้วเกิดความเสียหายขึ้นมา จะไปกล่าวโทษหรือโยนความผิดให้เด็กเสียทีเดียวก็ไม่ถูก เปรียบเหมือนกับที่เราเป็นเจ้าของฝูงม้าย่อมต้องรู้กำลังและนิสัยใจคอของม้าแต่ละตัวให้ถ่องแท้ เมื่อขึ้นควบขี่ไม่ได้ตั้งใจสมควรที่จะเขียนตีม้าหรือตัวเรามากกว่ากัน” (หน้า 64)

3).ระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีเหตุผล

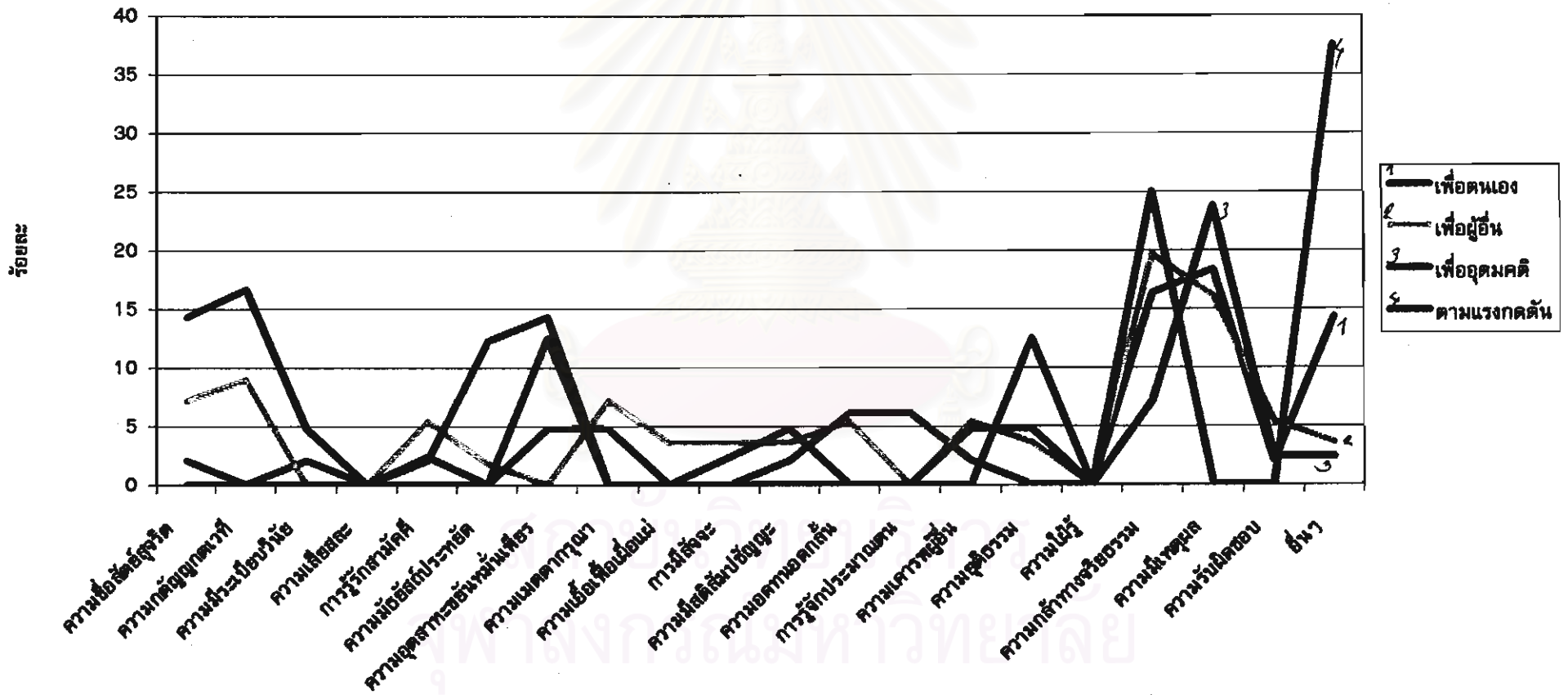
“แต่มีสิ่งหนึ่งซึ่งสำคัญกว่าคำเปรียบเทียบกับนั้นก็คือ แม่เมืองไทยจะไม่ใช้ “บ้านเกิด” ของปู่ แต่ปู่ก็ย้ายมาแต่ไหนแต่ไรว่าที่นี้คือ “เรือนตาย”... ปู่ว่าสำหรับคนจีนแล้วถือว่าทั้ง “บ้านเกิด” และ “เรือนตาย” ล้วนมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์พอๆกัน และบางครั้งสิ่งหลังอาจมีความสำคัญเหนือกว่าด้วยซ้ำ เพราะคนเราไม่อาจเลือกที่เกิดได้แต่เราสามารถเลือกที่ที่จะใช้ชีวิตทำมาหากิน และที่ที่จะฝังเรือนร่างของตัวเองเมื่อยามสิ้นลมหายใจได้” (หน้า 67)

4).ระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม

□ พฤติกรรมจริยธรรมด้านอื่น (การมีแนวความคิดสร้างสรรค์)

“เราเริ่มต้นจากโรงงานทอผ้าดิบ...ที่เลือกทำผ้าดิบก่อนก็เพราะตอนนั้นพวกญี่ปุ่น ได้หัวน หันไปทำผ้าใยสังเคราะห์กันแล้ว มันก็ต้องการโลหะเครื่องจักรสมัยสงครามเพื่อเอาที่ไปตั้งเครื่องจักรใหม่ ๆ ผลิตพวกโพลีเอสเตอร์ที่ขายได้กำไรดีกว่า...พูดไปแล้วไ้ที่ว่ามันเอาเครื่องจักรมาร่วมลงทุนกับเราก็คือมันเอาเครื่องจักรที่มันไม่ใช้แล้วมาทิ้งที่เมืองไทย...แต่เรามาคิดว่าไ้เครื่องจักรเก่าๆพวกนี้ เครื่องยนต์กลไกมันไม่สู้สู้ลับซับซ้อนนัก การดูแลรักษาที่ทำได้ง่าย และพอจะหัดคนขึ้นมาคุมเครื่องได้...ด้านวัตถุดิบที่เป็นปัญหาของญี่ปุ่น ได้หัวน เพราะมันปลูกฝ้ายเองไม่ได้ เราก็ไม่ต้องกังวลในเมื่อเมืองไทยมีฝ้ายพอบ่อนโรงงานตลอดปี แม้ว่าตอนนั้นเศรษฐกิจเมืองไทยจะยังไม่สู้ดี ผู้คนไม่ค่อยมีสตางค์ แต่สินค้าประเภทนี้เมื่อผลิตออกมาแล้วก็อยู่ในราคาที่คนทั่วไปพอจะซื้อหากันได้” (หน้า 26)

กราฟเส้นหมายเลข 7
แสดงผลภาพรวมการวิเคราะห์ระดับเหตุผลในการปฏิบัติของเหลียง สือฟาณิชย์

4. สรุปลักษณะพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีน

ตัวละครเอก หมายถึง ตัวละครที่เป็นผู้ดำเนินเรื่อง หรือเป็นผู้แสดงพฤติกรรมต่างๆ เป็นศูนย์กลางและมีบทบาทสำคัญต่อเรื่อง เรียกว่าจะขาดเสียมิได้ เนื่องจากตัวละครเอกเหล่านี้มักจะอยู่ในความทรงจำของผู้อ่าน เพราะผู้อ่านส่วนใหญ่จะยึดติดอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าเนื้อหาของเรื่อง นอกจากนั้นแล้วผู้อ่านนวนิยายยังมักจะก้าวล่วงไปเสมือนหนึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวนั้นๆหรือกับตัวละครนั้นๆด้วยตัวเอง

ตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายไทยจะเป็นตัวละครเพศชายทั้งหมด เนื่องมาจากสังคมชาวจีนไม่นิยมและไม่อนุญาตให้สตรี โดยเฉพาะสตรีโสด ติดตามญาติหรือสามีออกนอกประเทศ เนื่องจากเกรงว่าจะสูญเสียสมาชิกในครอบครัวไปทั้งหมด จึงอนุญาตให้ชายชาวจีนอพยพไปหาเงินในต่างประเทศเพื่อได้ผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายให้ผันมาสู่ญาติพี่น้อง และได้กลับมาดูแลครอบครัวต่อไป (พรณี ฉัตรพลรักษ์ อ้างถึงใน พัทรี วราศรัย, 2537 : 68)

การสร้างตัวละครเหล่านี้ สามารถจำแนกประเภทของตัวละครตามลักษณะนิสัยของตัวละครเอกชาวจีนที่ศึกษาทั้งหมดตามแนวคิดเรื่องตัวละครออกได้ดังนี้

- **ตัวละครเอกที่ลักษณะไม่ซับซ้อน** (Flat Character) หรือตัวละครที่แสดงลักษณะนิสัยออกมาเพียงด้านเดียว จนเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของตัวละครนั้นๆ ได้แก่ “ก๊อง” จากเรื่องอยู่กับก๊อง “แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศวาส ของหยก บูรพา และ “เผิง เทียนซื่อ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่ ของโสภาค สุวรรณ
- **ตัวละครเอกที่มีลักษณะซับซ้อน** (Round Character) หรือ ตัวละครที่แสดงลักษณะนิสัยในหลายๆด้านออกมา เป็นลักษณะที่เหมือนมนุษย์จริงๆมากที่สุด ตัวละครจะมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยหรือการกระทำไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไป ได้แก่ “ตันสว่างอู่” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย “ทิจื่อ” จากเรื่องไม่ต้องลมของโบตัน และ “เหลียง ลือพาณิชย์” จากเรื่องลอดลายมังกร ของประภัสสร เสวิกุล

จากผลการสำรวจพฤติกรรมจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนในนวนิยายกลุ่มตัวอย่าง สามารถสรุปผลการสำรวจโดยจำแนกตามการปรากฏของพฤติกรรมจริยธรรมได้ดังนี้ คือ **ตัวละครเอกที่พฤติกรรมจริยธรรมปรากฏครบทุกหัวข้อที่ศึกษา และตัวละครเอกที่พฤติกรรมจริยธรรมปรากฏไม่ครบทุกหัวข้อที่ศึกษา**

-ตัวละครเอกที่พฤติกรรมจริยธรรมปรากฏครบทุกหัวข้อที่ศึกษา ได้แก่ “ตันสว่างอู๋” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย และ “ทิจิอู” จากเรื่องไม่ต้องลม

-ตัวละครเอกที่พฤติกรรมจริยธรรมปรากฏไม่ครบทุกหัวข้อที่ศึกษา ได้แก่ “ก๊ง” จากเรื่องอยู่กับก๊ง “แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศวาส “เผิง เทียนซือ” จากเรื่องไม่ต้องลม และ “เหลียง สือพานิชย์” จากเรื่องลอดลายมังกร

ผู้วิจัยพบว่าตัวละครเอกชาวจีนที่ศึกษานั้นมีหลักจริยธรรมในด้านความมีเหตุผลอยู่ในอันดับที่หนึ่งจากตัวละครถึง 3 คนด้วยกัน ได้แก่ “ตันสว่างอู๋” “ก๊ง” และ “เหลียง สือพานิชย์” ในขณะที่ “แป๊ะกิม” มีหลักจริยธรรมด้านความเมตตาคุณงามความดีมากที่สุด ส่วน “ทิจิอู” มีพฤติกรรมจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวทียู้อยู่ในลำดับสูงสุด และ “เผิง เทียนซือ” มีความกล้าทางจริยธรรมเป็นส่วนประกอบของความประพฤติมากที่สุด

นอกจากนั้นแล้ว เมื่อได้วิเคราะห์เนื้อหาพฤติกรรมจริยธรรมเพื่อหาระดับเหตุผลหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมของตัวละครเอกชาวจีนทั้ง 6 คนนั้นมีความประพฤติที่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของผู้อื่นและสังคมมากที่สุด รองลงมาคือระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ ระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และระดับตามแรงกดดันของสภาวะสังคม อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถ้อยแถลงในรายละเอียดแล้วพบว่า ในลำดับรองลงมา “ทิจิอู” กับ “เหลียง สือพานิชย์” จะอยู่ในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ลำดับที่สาม “แป๊ะกิม” ระดับเหตุผลแห่งความประพฤติจะเป็นไปตามแรงกดดันของสภาวะสังคม “ทิจิอู” กับ “เหลียง สือพานิชย์” อยู่ในระดับตามอุดมคติไม่มีผลประโยชน์ และลำดับสุดท้าย ไม่พบเหตุผลของ “ก๊ง” ในระดับนี้ และ “แป๊ะกิม” ที่อยู่ในระดับเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

จากผลการสำรวจข้างต้นแสดงให้เห็นว่ารูปแบบในการดำเนินชีวิตของตัวละครเอกเหล่านี้เน้นในเรื่องจริยธรรมเป็นหลัก แม้ว่าพฤติกรรมจริยธรรมที่ยึดถือจะแตกต่างกันออกไปตามภูมิหลัง สิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือบริบท (context) การประกอบอาชีพ การประสบความสำเร็จในการสร้างตัว และประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาก็ตาม สามารถสรุปลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมของตัวละครเอกชาวจีนทั้ง 6 คน ออกได้เป็น 4 แบบ ดังนี้

1. พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในด้านการครองเรือนและการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ “ตันสว่างอู๋” จากเรื่องจดหมายจากเมืองไทย และ “ก๊ง” จากเรื่องอยู่กับก๊ง
2. พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ “แป๊ะกิม” จากเรื่องกตัญญูพิศวาส และ “เผิง เทียนซือ” จากเรื่องกระท่อมไม้ไผ่

3.พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในด้านการบริหารงานและการดำเนินชีวิตในสังคม ได้แก่ “ทิจิอ” จากเรื่องไผ่ตองลม

4.พฤติกรรมจริยธรรมที่เน้นหนักในด้านการครองเรือนและการบริหารงาน ได้แก่ “เหลียง สือพานิชย์” จากเรื่องลอยตายมังกร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย